

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Ja té mig any de vida.

LA PRIMERA MERAVELLA DE L'EXPOSICIÓ

El vot popular va ésser instantani i ha estat ratificat aquests dos primers mesos durant els quals tot Barcelona, i gairebé tot Catalunya, ha desfilat per l'Exposició. En obrir-se l'Exposició vàrem dir que les quatre principals meravelles són els jardins, els jocs d'aigua i de llum, el Poble Espanyol i el grup de construccions format pels palaus de l'Agricultura i el de les Arts Gràfiques, sobretot per aquest darrer, que és el tros d'arquitectura més reeixit de l'Exposició.

La ciutat havia ja pres possessió dels jardins, oberts al públic feia ja uns quants anys. Encara que el recó de la Font del Gat

Això fa pensar que potser podria existir una exposició que només tingués façana. Aquesta façana hauria de consistir en uns conjunts arquitectònics, jardins, aigua i llum. Ens descuidàvem de dir que els palaus podrien ésser buits i tancats. I no creguem que això sigui un estirabot. Si un cop tancada l'Exposició es decideix conservar l'actual instal·lació d'aigua i llum i engegar unes quantes vegades l'any aquest mecanisme prodigiós, s'omplirà Montjuïc i vindrà gent de fora. Els jocs d'aigua podrien funcionar molts dies a la tarda. Diem això per fer constar que caldrà meditar seriosament què cal destruir i què cal conser-

Els dijous blancs

EL NOSTRE APOSTOLAT

Se'ns diu que un subscriptor de MIRADOR, amb el qual ningú de la casa no té relacions personals, parlant de la tendència i el to general del periòdic deia que fem una obra comparable a un apostolat.

El mot potser escandalitzaria a alguns dels homes que més combatem. Acceptem, però, i molt agraïts, l'elogi del subscriptor gairebé desconegut i no podem dissimular que som sensibles a l'aplaudiment sobretot quan, com en aquest cas, ve de persona que té una categoria intel·lectual, moral i social. Si dèiem el nom, hi hauria pànic entre els que reparteixen patents de moral.

L'elogi tal com ens ha estat reportat és una demostració que molta gent s'ha donat compte que hi ha una coherència en l'obra de MIRADOR. El nostre periòdic, com indica bé el seu nom, i feia observar l'alludida personalitat, pretén només actuar d'observador, d'element crític i en certs moments de fiscal. El nom de MIRADOR és pedra d'escàndol en tots el camps confusionaris, tant de la dreta com de l'anomenada extrema esquerra. Els romàntics que oscil·len constantment entre el comunisme, el socialisme i el radicalisme burgès no ens poden comprendre, i, per la nostra part, ens és difícil d'entendre'ns amb els sentimentals. Amb els «profiteurs» de la dreta tampoc ens podem entendre: més aviat dialogarem amb Ramon Rucabado, la sinceritat del qual ningú no posa en dubte, i nosaltres tampoc, i en prova d'això direm que si la Inquisició tornés, el purità Rucabado seria cremat com a protestant al mig de la plaça de Catalunya pels catòlics que no el deixen escriure en els llocs remuneratius. La personalitat que ens va adreçar l'elogi que hem recollit té un lloc molt visible en el camp dretista i deia que ell, catòlic, entre el grup Junoy i el grup Rucabado preferia no envigamentar-se.

L'elogi del nostre amic desconegut anava més enllà. «Feu una bona obra — ens deia — desinflant el bluf de Civera i Bagueny, gent tan poc hàbil, que sempre ens compromet.» Civera i Sorman, que voldria que el catolicisme es fes responsable de les innocències que escriu, de les seves idees i del seu estil ridícul, s'esgarriaria de saber que entre els que ens aplaudeixen hi ha persones a les quals ell besaria la mà humilment — i consti que no són senyores, que consti ben clar perquè ens doldria rosegat la reputació immatada d'un escriptor tan dolent.

Farieu també una bona obra — afegia el nostre subscriptor — dient que ningú no té obligació de creure que Antoni Navarro i Llus G. Pla hagin de redimir el país; que el segon, que signa Llafranc, i al qual a Santa Coloma — així ens ho anuncia — li deien el Llarg, escriuà sempre com un aficionat rural i que és impossible que faci els versos bons un home com Antoni Navarro al qual poden veure, havent dinat, fent de «flaneur» pels voltants de Canaletes portant un escuradents a la boca, com un tartaner.

Encara que se'ns pugui dir que recollim aquest elogi amb un entusiasme que sembla delatrar que tinguem els parents lluny, volem tenir en compte altres extrems d'una opinió a la qual, com hem dit, donem un gran valor. Com molta gent, el nostre amic s'ha donat compte que volem desentabanar el lector català reduint a justes proporcions algunes eminències polítiques, literàries i artístiques del país. Set o vuit anys enverra qualsevol poeta analfabet era un geni. Un llibret de versos era suficient perquè el seu autor fos proclamat el «Baudelaire català», el «Verlaine català». Hem tingut de tot. Al costat dels que repartien títols d'aquesta mena hi havia els que tenien organitzat una mena de terrorisme literari, que consistia principalment a rebentar desconsideradament i a guanyar-se una popularitat desmesurada. Alguns dels que ahir rebentaven, avui han canviat de tàctica i fan milers de reverències a qualsevol analfabet. En aquest punt creiem mantenir-nos en el just límit i en les nostres crítiques hi ha una coherència equivalent gairebé a un credo.

Pretenem només ajudar a posar una mica d'ordre, a evitar la influència dels grafomans i dels confusionistes, i això es pot fer sense constituir una penya o una capelleta.

W. M.

MIRADOR INDISCRET

2 en 1

El nostre amic i col·laborador Feliu Elias — Joan Sacs — Apa rebé, dedicat a no se sap ben bé quina de les seves tres considerables personalitats, un exemplar de l'Ovidi publicat per la F. B. M. I, hi dedicaven les traduccions, senyoretas Adela Trepai i Anna Maria de Saavedra.

L'Apa — citem-lo pel nom més curt — correspongué a llur gentilesa així que es publicà el seu llibre *Vida i mort dels barcelonins*.

Però l'Apa dedicà un exemplar del seu llibre a totes dues humanistes, les quals deuen pensar establir un torn i tenir-lo un mes l'una i un mes l'altra, alternativament.

Una compra ensopegada

Un amable comunicant ens comunica (què ha de fer, doncs, un comunicant?) el següent cas:

Manuel Milà i Fontanals deixà, en morir, a més a més d'una selecta biblioteca, una col·lecció de cartes i documents d'inengabable vàlua.

Anys després de la seva mort, els seus familiars vengueren la biblioteca junt amb tot l'arxiu de cartes i documents al senyor A.

A aquest senyor només li interessava una part de l'adquirir, per la qual raó vengué la resta, després d'una tria superficial, als senyors B. i C.

En procedir aquests a una classificació dels documents comprats, tingueren la sorpresa de trobar-hi entremig uns gravats que tenien totes les característiques de bitllets de banc de cinc cèntes pessetes cada un, però bé que d'alguna emissió caducada.

Però un dia el senyor B., que tenia els seus dubtes, agafà els bitllets que li havien pertocat i els ensenyà a un canvista, el qual li confirmà que estaven fora de curs, però que, així i tot, el Banc d'Espanya els hi canviaria per altres en circulació.

Es fama que d'aquest canvi va treure més diners que els que havia esmerçat en la compra.

Tarragonesa

Fa dos dissabtes, al Círcol Artístic. Presentació oficiosa del nou procediment *Kinodeton*. No es tracta, com algú podria creure, d'una nova marca de xampú, sinó d'un sistema de filmació de poemes sincronitzats.

S'ha acabat de presentar *La balada dels tres fadrins*, d'En Sagarra. Ha estat, ja ho podem dir, una cosa bastant trista.

L'Angel Ferran hi posa el següent comentari:

— Això, més aviat, sembla una balada necrològica...

Un proverbi modificat

L'eixerit ceramista J. Llorens Artigues passa per un home d'espírit. Sap somriure amb una picardia tota concentrada, sap passar i traspassar, sense esquinçar-se la roba, entremig d'aquest món complex d'artistes i marxants i no li manca mai un mot agut per coronar les seves peroracions.

Pren un aperitiu espès i negre amb un pronunciat gust de quítrà. Quan té algun convidat, si aquest és indecís i no té preferències per les begudes, Llorens i Artigues li explica la seva afició al Claqueu:

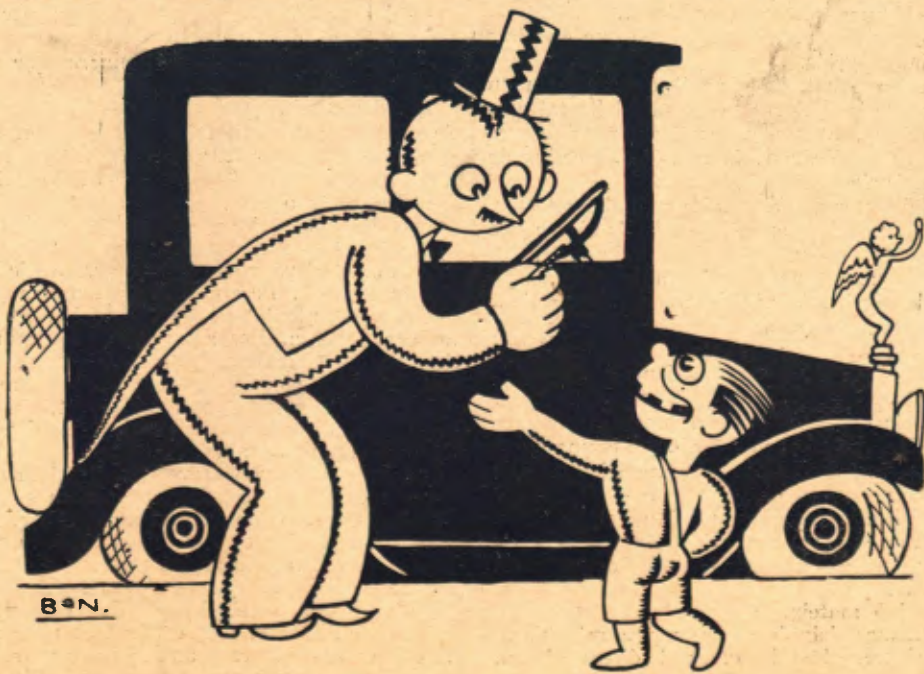
— És un aperitiu que potser no té res d'elegant, sabeu? però és tònic. Fou descobert l'any 1775 i era el que prenia invariablement Robespierre...

Es un pou inextingible de recursos. Co-neix un sastre que pateix la fuga de les belles arts i que així que li presenten un pintor o un escultor li proposa de fer-li un torn a canvi d'una tela o d'una escultura:

— Aquest me l'ha fet ell — aclareix mostrant un trajo blanquinós pas mal.

Però on Llorens declara la seva manca de sort, és amb les senyores. No li responen. Ho confessa amb el somriure inalterable i allunyat de tota pruja de fer frases.

— I no us ha fet esquer, això? — li preguntava un dia un amic.

— Vol que l'hi guardi?
— Bé, guarda'l.
— Si pot ser pagui'm ara, que me'n tinc d'anar de seguida.

— No — respongué l'eixerit ceramista —. Només m'ha portat a una conclusió que practico sense malícia: *Antes no te cases, mira... no te cases.*

I continuà somrient amb el punt de picardia concentrada que li és habitual.

Manolo, vestit de paisà

L'altre dia els amics de Manolo Hugué, l'escultor, varen donar-se cita, a l'hora de l'aperitiu, entorn seu, a la terrassa del Colom, per celebrar el seu restabliment.

La terrassa del Colom donava bo de veure. Hi havia tot el món català de les arts. «Si ara per desgràcia esclatava una bomba aquí — deia un —, fóra un dia de dol per Catalunya.»

Manolo al mig de tots, satisfet, rejoyent, radiant, lluint una camisa de grans quadros vermells i blaus, llampant.

Es comentava aquesta pruja de sempre de Manolo per anar disfressat.

Una vegada — contaven — Manolo estava amoïnada. Voldria una camisa discreta, deia. Així, de color blau marí, amb ratlles horitzontals blanques i unes flors grogues descaçant al damunt de les ratlles.

En Francesc Pujols, que li coneix la flaca, va dir:

— M'agradaria, un dia, veure aquest xicot vestit de paisà.

Manolo, sense crosses

Manolo, naturalment, està que no hi veu de cap ull perquè finalment ha recobrat la salut i ha pogut engegar les crosses al botavànt.

El primer dia de comparèixer entre els amics va tenir un final trágic.

— Carat, Manolo. Tu per aquí. Ja estàs ben bo?

— Sí, home! Ja ho crec! Mira, ja puc caminar.

I Manolo s'aixecava, i anava fins al cap davall de la sala (anada i tornada, quinze o vint metres).

Al cap d'una estona arribava un altre.

— I doncs, Manolo. Ditosos ulls! Que ja estàs bo?

— Sí, home, sí. I ja camino.

I Manolo repetia l'escena.

Això va succeir aquelles dotze vegades.

Al vespre, Manolo es va haver d'allitar per força, perquè no podia caminar.

La boxa, a l'Index

Quan *El Matí* va iniciar les seves tasques, hi va haver ordres molt serioses pel que toca a la secció d'esports. El jovent hi està llençat de ple, i calia reservar un espai important a les competicions esportives per tal de portar ànimes adolescents als exèrcits de Jesucrist.

— Res de comentaris de boxa — fou dit, però —. La boxa està prohibida pel Sant Pare, i nosaltres ho hem d'acatar.

— I *El Matí* només publica les *resenyes* pelades.

Un tramvia pels redactors de "El Matí"

Per cert que la redacció dels esports d'*El Matí* està composta de 28 xicots.

Per fer-los sirgar els van dir:

— Mireu, cada ressenya la pagarem a deu pessetes. Els articles a vint pessetes. Treballa força. I a fi de mes us donarem passis de tramvies.

Naturalment que si esperen el passí, per anar amb tramvia, es faran un tip d'anar a peu.

En Foronda només dona 7 passis per diari, via ampla. I ells, d'esports sols, 28...!

Ara que si ho demanen ben demanat, tota vegada que són tants, potser els donarà un tramvia per ells tots sols. Un tramvia que digui: «Reservado para la redacción de *El Matí*».

No tants sants i més tinta

I posats a parlar d'*El Matí*, diu que totes les sales de la redacció estan plenes de quadros de sants i de Mares de Déu, de Sants Cristos i de Sagrats Cors.

I com sigui que els tinters estaven tots buits, algú, en pla de rebel·lar-se ja, va cridar el conserge i li va dir:

— Home, potser que diguéssiu a qui sigui que a veure si en lloc de tants sants hi podria haver una mica més de tinta.

No sabem si aleshores varen posar tinta a les piques.

Com es venen els quadros de Miró

L'antiquari B. H., per fer content a Pierre, marxant del pintor sobrerrealista J. Miró, li comprà un quadre d'aquest per tres cènts francs.

Uns dies o uns mesos després, es presentava un senyor a casa de Pierre amb l'ànim d'adquirir una tela de la mateixa signatura:

— Un Miró? — respon el marxant —. No en tinc ni un; tenen molta sortida, sap?; més en portés més en vendria... Però, calli! Sap on potser en trobarà? a casa de l'antiquari B. H.; vagi'l a veure.

El senyor partí. Pierre agafà immediatament el telèfon i demanà l'antiquari B. H.

— Ara mateix acabo d'enviar-li un comprador. Demani-li 1.000 francs.

L'antiquari li'n demanà 1.500 i el comprador es féu amb la tela.

Afegirem que quan Pierre digué al senyor que no tenia cap Miró a casa, no era sol a saber que les teles que guardava del pintor sobrerrealista arribaven a les quatre centes. Però calia aprofitar aquella ocasió per fer-les pujar de preu i de passada per fer un negoci al company.

amb els seus dos roserars, ara que és acabat i afinat, sigui una pura delícia, aquest espectacle ja ens el sabem de cor. El recó de la Font del Gat era, abans de l'Exposició, el lloc més popular de Barcelona i gairebé gosariem a dir que ha contribuït molt a humanitzar-nos. El poble ha demostrat que s'estimava aquell jardí com una finca de propietat.

Però l'espectacle de l'aigua en joc ens era completament desconegut. No havíem sabut fer amb l'aigua cap joc artístic. Quan es parlava de la necessitat de construir alguna font monumental se'ns deia que era impossible i que a Barcelona no hi ha aigua. Aquesta resposta semblava una veritat. Estàvem ja acostumats a veure eixuta la cascada del Parc i els únics jocs d'aigua, ben mesquins per cert, que ens era possible de contemplar eren el rajolins de la font de la plaça de Palau i els de la plaça de Medinaceli. I, tot de cop, de la fonteta de barri hem passat a tenir unes «grandes eaux» en quantitat molt més considerable que les de

Versalles. És evident que el caudal d'aigua que surt de les fonts decoratives de Montjuïc no es perd. N'hi ha prou amb dir que amb aquest caudal constant es formaria un gran riu.

L'èxit ha estat proporcionat a l'esforç fins a tal punt que hi ha molta gent que encara no han entrat a cap palau i que, per ara, s'han acontentat a dedicar les primeres visites a passejar per l'Exposició, a donar un volt pels jardins i Poble Espanyol, i a badar de dies i de nits davant la cascada, les fonts de la plaça de l'Univers, o davant de la font màgica.

A la gent que diu que ha anat a veure l'Exposició se'ls pregunta sempre si hi havia les aigües engegades, si ha passat dintre l'anell de la cascada de la plaça de l'Univers i si la font màgica tenia forma de pinya o d'un camp de palmons. Davant la cascada i la font màgica hi ha uns quants centenars de cadires i una multitud de badocs embadalits com davant d'un altar. I, creieu-ho, un tant per cent molt considerable d'aquesta gent encara no ha trobat el moment de visitar els palaus.

var de l'Exposició, i que no seria gens popular l'home que decidís destruir els jocs d'aigua.

Se citen molts casos de gent que davant el conjunt il·luminat de la cascada i la font màgica ha plorat d'emoció. Vàrem poder sentir personalment la conversa de tres monges admirables una de les quals, massa franca i fàcil a la hipèrbole, deia que mai havia pogut imaginar com deu ésser el cel, però que difícilment pot ésser més bonic, opinió que va merèixer de la seva companyia la següent advertència: «No digui disculpats.» La gent que no té res de primitiva bada igual davant els jocs d'aigua i de llum. Entre el públic que podríem qualificar de selecte — i fem aquesta petita reserva perquè la combinació de mots: «públic selecte» està molt desacreditada — l'emoció encara és més pura. L'explicació és senzilla: en els jocs d'aigua que hi ha des de les dues torres de l'entrada de l'avinguda principal al Palau Nacional no hi ha res que us destorbi, que us pugui corrompre l'emoció pura. No hi ha, sobretot a la font màgica, arquitectura ni escultura, elements que si no són manejats per un home discretíssim d'un gust molt segur poden degradar-se fins a produir un fàstic definitiu, segons podria demostrar-se amb un parell d'exemples de construcció recentíssima. El públic una mica primitiu es commou veient l'aigua pintada de tots colors en mutació constant. L'efecte és realment sorprenent, però de dies, només amb el concurs de la llum natural els dolls del brollador tenen al cim, i segons l'hora, un punt de vermell, o de morat, o d'argent d'una finesa incomparable.

L'èxit d'aquesta sèrie de fonts màgiques caldria potser que no l'atribuíssem exclusivament al fet que a Barcelona, en el ram de l'aigua, no havíem vist més que rajolins de càntir. Aquesta aigua haurà apagat la set de un espectacle aquàtic, genuïnament popular. El poble romà demanava «panem et circenses», pa i festes de circ. Per ara sembla que el poble menja, però en qüestió d'espectacles el poble de Barcelona duia fam endarrerida. Des de l'Exposició del 88 i d'alguna festa de la Mercè, Barcelona no havia gaudit de cap espectacle capaç de satisfer la multitud. No és estrany que la gent ompli caps de futbol! En un país benestant hauria de funcionar una comissió de festes populars i de gran espectacles. Un afer tan important com aquest està avui en mans de la iniciativa privada, i, francament, un dia es reconeixerà que se'n fa un gra massa. Almenys les capitals d'Estat tenen en aquesta matèria derivatius que periòdicament galvanitzen la multitud.

Aquests dos fets, que no estiguéssim acostumats a presenciar l'espectacle de la fraternitat de l'aigua i la llum artificials, no impedeixen de reconèixer que el qui va imaginar aquesta apoteosi va jugar a l'engròs, i ho va fer tan fort que si l'Exposició només tingués aquesta façana de set cents metres de longitud ja seria una Exposició, almenys per un tant per cent molt considerable de la gent que passa per sota les torres de la plaça d'Espanya amb un bitllet a la mà. És per aquest motiu que, crient interpretar un desig popular, fem vots — anàvem a dir, demanem — que finida l'Exposició siguin almenys respectades la cascada i la font màgica.

Agraïment

En un article que Pla ha dedicat a Paul Souday, diu que el crític francès tenia les idees de tothom. Per això devia ésser segurament que una vegada En Pla traduí un tros d'un fullotó del *Temps* i el publicà convenientment firmat per Josep Pla.

Citem aquest cas perquè el comprovàrem degudament. D'això fa nou o deu anys, l'article de Pla es titulava *Libros de Mayo* i sortí a *La Publicitat* que aquell temps es publicava en castellà. S'hi parlava, entre altres, del *Gaspard de la Nuit* d'Aloysius Bertrand que acabava d'ésser reeditat. No era cap plagi; era una traducció literal.

Liavors *La Revista* anunciava, entre les obres de pròxima publicació, un llibre d'En Pla: *o contes*.

En Salvat-Papasseit quedà tan impressionat de l'article firmat per En Pla, que deia, referint-se als nou contes promesos: — De qui els traduiria?

Un novel·lista amb "colmado"

La literatura cada vegada va quedant més lligada amb el ram de l'alimentació.

Tenim En Foix que té tres pastisseries. Ara el novel·lista Pere Mialel — autor de *La Germana* — ha posat un «colmado» a la plaça de Santa Maria. I es veu que les liquidacions no deuen ésser tan dolentes quan l'home tot radiant, ens ha dit:

— Tinc enllestint un llibre de contes. D'ençà que tinc el «colmado», que cada vegada tinc més ganes d'escriure.

Endavant, doncs, Mialel. Que a l'ombra de Santa Maria del Mar deu fer de bon esgar, sobretot si el calaix es va omplint.

Els mals de cap d'En Foix

I ara què hem parlat d'En Foix, l'altre dia l'home estava tot indignat.

— I doncs, que no va bé la venda de xocolata? — li férem.

— La xocolata rai — ens féu —. *La Nau*, que surt amb un quadern d'apunts dient que si els pastissers emmetzinem el públic, i si el sucre és nociu per al cos humà! Aquest Rovira quan no ens pot combatre com a sobrealistes, ens vol escampar la paròquia com a pastissers. No hi ha un pam de net, vaja!

Els mots universals

Es ben bé allò que no cal fiar-se...

El Club de Natació va anar a jugar uns partits de water-polo a Lisboa.

Aquests minyons, molt trempats i de la gresca, havien inventat un crit de guerra per a llençar quan saludessin el públic en la clàssica presentació, que feia:

— Per la pedra ens voleu passar? Res no fareu! (això de *res* és un eufemisme).

Aquest crit, proferit a cor, per tot un equip de galifardeus waterpolistes, fa el seu efecte, sobretot davant de públics de parla germanica. Però a Portugal resulta que els varen entendre, i si es descuiden hi ha un daltabaix. No els varen tirar a l'aigua perquè ja varen cuitar a tirar-s'hi ells pel seu compte. Ah! I varen perdre el partit!

Hi ha mots que són universals. I un d'ells aquest, universalitzat per Cambrone. Si tots els mots s'entenguessin igual que aquest per la gent de diverses parles, no faria pas cap falta l'esperanto.

El "diari setmanal" de l'Exposició

Aquell *Diario Oficial de la Exposición* que ara s'ha convertit en setmanari perquè a 20 cèntims ningú no el compra, cada vegada va de mal en pitjor en qüestió d'informació.

Va començar dient que tots els sudamericans que vulguin venir a Barcelona poden tocar a Santander, a Gijón, al Ferrol i a una pila de ports més, per traslladar-se després a Barcelona amb tren, quan els transatlàntics més grans que fan el viatge d'Europa al Sud-Amèrica toquen tots al port de Barcelona.

Després va publicar aquell cèlebre article dient que el port de Barcelona al costat dels de Marsella i de Gènova és com una mena de Viladecavalls marítim. I finalment, ara, per dues vegades reproduïx a primera pàgina la cèlebre porta d'Avila d'entrada al Poble Espanyol, amb aquest epígraf: *La Puerta de Avilés*.

La gent assabentada

Aquest eco és dedicat al nombre infinit de persones que viuen a tres quarts de quinze. Ens ve a la memòria ara que s'ha vist la causa contra l'ex-ministre d'Hisenda de França, M. Klotz.

El nostre home és un empleat de l'Ajuntament. No llegeix diaris, però sent converses, i l'home ja en té prou per a situar-se.

Era aquells dies de l'escàndol financer de la *Gazette du Franc*. Els diaris vingia fer anar la senyora Hanau amunt i la senyora Hanau avall.

En un grup d'empleats de l'Ajuntament es parlava de l'afer. Cada vegada es descobria que en l'estafa hi havia més gent complicada, que el delictes tenia més ramificacions. El nostre home va voler fer el viu.

— Sí, crec que fins hi està complicat algú de *La Nau* — digué.

Inconvenient de pronunciar el francès tal com s'escriu.

Al cel dels coloms

Fa poc que a França s'ha mort l'últim colom missatger que sobrevivia de la Guerra Gran. Li han fet un monument; els últims anys de la seva vida estigueren voltats de confort i consideració. Tenia una mena d'estatge amb inscripcions heroïques. Vivia com un vell mariscal.

En arribar al cel dels coloms, però, es deu haver vist amb treballs per tal de no esverar la coloma de la pau i el colom de l'arca de Noé, els quals, com tots sabeu, són gent que no volen soroll.

La coloma de la pau deia al colom de Noé:

— Ai, amic! quin nou company més terrible que ens *encolomen*!

Una agència de detectius a Barcelona

Detectivisme comparat.

El detectiu, per definició, és un senyor que fuma en pipa, porta gorra de quadros, sap enfilarse per les parets i apareix en escena en els moments de màxim compromís. Aquest és, pam ençà pam enllà, el detectiu romàntic que hem conegut en el cinema i en les novel·les d'aventures. També existeix el detectiu científic, el qual ho resol tot des de la taula del seu despatx. És un detectiu literari i complicat que s'ocupa preferentment de cultivar el sentit artístic dels afers que li cauen entre les mans. Finalment, hi ha aquest detectiu que ens ha sortit a darrera hora i que vegeta en les «agències d'investigacions». És un home gris, mancat d'imaginació, una taca de vulgaritat dintre la tradició heroica del detectivisme. Representa, en fi, la burocràcia del ram. Entre aquest detectiu d'agència i el detectiu clàssic hi ha la mateixa diferència que separa un conill de casa d'un conill de bosc.

L'«agència»

Quina? Tant li fa. Una de les deu o dotze agències de detectius que tenen despatx obert a Barcelona. La porta s'obre, naturalment, sense cap mena de truc. Un petit rebedor amb quatre cadires, una tauleta i, a més a més, un xicot servicial.

— Podríem veure el director?

Immediatament. Tot és qüestió d'arribar-se fins el seu despatx, a l'extrem del corredor. És una habitació senzilla amb les pa-

Tres dies després

El mateix despatx, el mateix director, el mateix tabac de picadura...

— I bé — ens diu el nostre home —, em sembla que el puc felicitar. Aquí té el report que ha fet un dels nostres agents. Es refereix tan sols al primer dia. En els altres dos tampoc hi ha hagut novetat.

El report, redactat amb un castellà semblant al que usen els masovers de l'Urgell per escriure al seu amo, diu així:

Desde las ocho y media me aposté allí (l'adreça del carrer de Mallorca). La señorita X salió a las once menos cinco. Llevaba traje sastre azul y sombrero gris. Marchó a pie por la misma acera, dirigiéndose al paseo de Gracia. A la esquina de Claris se detuvo un momento a leer un edicto del Ayuntamiento pegado a la pared. Una vez en el paseo de Gracia tomó un tranvía de la línea 21 hasta la Rambla de San José. Descendió ante la Virreina y se paró ante un puesto de flores. Tocó algunos claveles y no compró nada. Llegóse hasta la calle de Fernando y entró en una zapatería, con el intento, al parecer, de comprar zapatos. Estuvo allí dentro unos quince minutos y salió sin paquete alguno. Al llegar de nuevo a la Rambla, se paró unos instantes para conversar con un señor de media edad, elegantemente vestido. Al despedirse, le dió la mano y sonrió. Tomó otro tranvía de la línea 21 y descendió en la calle de Mallorca, yén-

rets totalment despullades. Un cartell, tan sols, i bastant expressiu, per cert: *Los encargos se pagan el 75 por 100 por adelantado*. Primer símptoma de detectivisme anti-romàntic.

El senyor director ens ofereix tabac de picadura. Ell, pel seu cantó, caragola un cigarret, tranquil·lament, com ho faria qualsevol empleat de notaria. Mentrestant, jo carrego la meua pipa; de manera que la situació agafa un aire de paradoxa, perquè si en l'habitació hi ha algú que realment s'assembla a un detectiu, aquest algú sóc jo. És un dels pocs casos en què les aparències enganyen.

— Des d'un cert punt de vista — diem —, és una veritable llàstima que vostè no ens pugui oferir una notable col·lecció de barbes postisses, alguna dissimulada trapa, algun revòlver silenciós i un telèfon d'aquests als quals una mà misteriosa talla la comunicació...

— Si vinguéssim aquí per divertir-nos — confessa el detectiu —, tindríem tot això i moltes coses més. Però, desgraciadament, només venim per treballar. D'altra banda, la nostra feina no ha de menester accessoris melodramàtics.

El nostre «cas»

— I bé, què se li oferia? — ens diu el nostre home, amb un somriure d'invitació al vals.

— Doncs, miri... El que se'ns oferia, de moment, és de saber quina mena de vida porta certa senyoreta que es diu Tal i Tal, i que viu al carrer de Mallorca, número tants.

— Vostè té sospites?

— Home, tant com sospites...

— Sí, bé, vaja; vostè és allò que en diem un home gelós.

Perfectament. Jo sóc allò que en diem un home gelós. Pel cas, però, no hi ha tal afer de gelosia. Es tracta, senzillament, de veure com es produeixen els famosos detectius de les agències.

El director agafa un aire cordial, protector.

— Ja veurà — ens diu —, faci's càrrec que jo sóc el seu metge o el seu confessor. No tingui rubors, no tingui manies... Això no ha de sortir d'aquí. Es tracta, potser de... de la seva senyora?

— No.

— De la seva promesa, doncs?

— Tampoc.

— Llavors serà la seva amant...

— No és pas ben bé això. Té una mica de senyora, una mica de promesa i una mica d'amant.

— Ni una paraula més. Ja veig allà on va. En resum: a vostè li interessaria de saber fins a quin punt li és fidel aquesta persona.

— Això mateix.

— Doncs deixi-ho a la nostra mà. Torni d'aquí tres dies i potser li direm alguna cosa.

dose directamente a casa. Era la una menos quince. En todo el resto del día no volvió a salir. Yo estuve apostado ante su puerta hasta las diez de la noche, sin novedad.

El report dels dos altres dies, amb petites variants, ofereix un interès semblant al primer.

Un altre cas

El nostre detectiu ha agafat un aire confidencial.

— Oh, vostè rai! — ens diu —. Ha estat de molt bon pèlar. Ens trobem en cada cosa, si vostè sabés... No fa pas gaire que hem liquidat un assumpte que n'hi havia per a llogar-hi cadires.

— Assumpte, de quina mena...?

— Una cosa semblant a la de vostè.

— I per què n'hi havia per a llogar-hi cadires?

— Veurà. Se'ns va presentar aquí un senyor i va dir que feia vuit anys que tenia una amiga; que n'estava tan i tan content i que havia pres la decisió de regalar-li una torreta a Sant Gervasi, però com sigui que un dels seus amics li hagués suggerit alguns dubtes sobre el comportament de la tal senyora, ell, abans de fer un pas tan important com el de regalar-li una casa, venia aquí per tal d'aclarir tot el que pogués haver-hi. Quatre dies després el senyor es va presentar novament.

— Males notícies — vaig dir-li —. Resulta que la senyoreta es veu gairebé cada dia, de sis a set de la tarda, amb un jove...

El bon senyor es va tornar lívid.

— Però això no pot ésser! — va exclamar —. I a on es veuen?

— En una mena de *garçonnière* que té aquest jove.

L'endemà, el senyor i jo ens vàrem situar, ficats dintre un taxi, davant la casa on tenien lloc els *rendez-vous*. Al cap d'uns minuts, el jove, tot sol, es va ficar a l'escala.

— Veu?, és aquest...

Uns instants després entrava ella. El senyor no es podia aguantar els nervis. De totes maneres va voler pujar darrera d'ells, a sorprendre'ls. Per tots els mitjans imaginables vaig intentar de treure-li del cap que fes cap bestiesa. Res a fer: em va dir que l'esperés en el taxi, que de seguida tornava. Fins al cap de quaranta minuts no va reaparèixer. Venia indignat, descompost.

— Això que m'han fet vostès — va dir — s'anomena una canallada.

Tal com sona. Resultava que no hi havia res, absolutament res, del que havíem suposat; que la seva amiga anava gairebé cada dia en aquell pis per a veure el tal jove, si senyor, però el motiu de les visites, no n'era poc de diferent al que pensàvem! El jove era metge i la noia, després de vuit anys de relacions amb el nostre client es trobava en el cas que aquests amors havien fructificat... El senyor era casat, amb fills, i

ella, pobreta, no volia pas donar-li el disgust de dir-li que estava a punt de tornar a ésser pare...

— A cinquanta sis anys!, vostè se'n fa càrrec? ens deia el bon home amb les llàgrimes als ulls.

En resum: la senyoreta havia decidit d'esborrar l'obra del seu amic, mentre encara s'hi era a temps, i per això havia cercat la col·laboració, purament científica, s'entén, del jove metge. Ja que tot s'havia descombert, i no podia evitar el disgust del seu amic, se n'aniria a París a resoldre l'afer, però, està clar, necessitava almenys sis mil pessetes pel viatge. El senyor, naturalment, les hi va donar, amb el cor esponjat d'emoció.

En arribar a aquest punt de la narració, el detectiu ens mira somrient, i diu:

— Com vostè pot suposar, no em vaig creure res de tota aquesta història, i com sigui que el client va quedar enutjadíssim amb nosaltres, vaig mirar, per un punt d'honor professional, de demostrar-li que la seva amiga l'havia ensarronat. Evidentment: pocs dies després ens assabentàvem que la senyoreta s'estava a París en tren de gastar-se alegrement les sis mil pessetes en companyia del jove metge. Ho comunico al senyor i aquest m'obliga d'anar-me'n aquell mateix dia amb ell, cap a París. Arribem a l'hotel assenyalat i en aquells precisos instants entraven, de braçat, la jove parella. En donar-se de la situació la senyoreta deixa anar el metge, agafa per les solapes al meu client i se l'enduu gairebé a coll i be a l'habitació. Jo no sé pas el que va passar allí dintre, però el cert és que al cap d'una hora, el senyor em venia a trobar, perfectament tranquil, i, no podent-se aguantar el riure, m'explicava que aquesta vegada, la *gaffe* encara havia estat més gran que el primer cop... Sortosament, ella tenia un gran cor i l'hauria tornat a perdonar. No hi va valer que jo li fes tota mena de demostracions. Res: el bon senyor es va atipar de dir-me que tots el detectius érem una colla de deixem-ho córrer, i prou feines vaig tenir perquè em pagués els meus honoraris.

Altres afers

— Així digui que corren veritables riscos en l'exercici de la professió?

— El risc que ens fa més por, i el més habitual, per altra banda, és el de quedar-nos sense cobrar.

— I, de fet, quina és la seva feina?

— Investigacions i recerques particulars. Sobretot, proporcionar informes de caràcter moral o material de la persona que ens indiquen. Això pot interessar en vistes a un negoci, o a un casament. Nosaltres ens assabentem indistintament de la moralitat d'una noia promesa o bé del que li pertoca com a dot. Generalment, el que interessa més és això darrer.

— I com s'ho fan per informar-se sobre la vida privada de la gent?

— No és pas gaire difícil. Els antecedents diguem-ne oficials, els trobem en el padró de veïns i el de cèdules. Després ens dediquem a treure notícies dels veïns, del vigilants. La gent es molt més indiscreta del que sembla. Cal, això sí, una mica d'habilitat per fer-ho cantar.

— En aquest sentit, les porteres deuen constituir un element preciós...

— No ho cregui. L'opinió de les porteres sobre els llogaters ofereix un interès molt escàs. Depèn sempre del punt de vista que tingui el llogater sobre la prodigalitat en les propines... Finalment ens dediquem a seguir l'«investigat» durant uns dies. És la gran manera per assabentar-se de les seves aficions.

— I no s'han trobat mai amb que l'«investigat», com vostè diu, es doni compte de que el segueixen?

— Alguna vegada, però quan aquest cas arriba és qüestió d'abandonar-lo immediatament, perquè, llavors, tota la feina resulta en va. Cal deixar-lo tranquil quatre o cinc dies i després, li tornem. També intervenim en afers d'ordre administratiu. Per exemple: comprovar si algú que vol pledejar de pobre ho és realment de pobre. I, no es cregui, resulta més difícil de demostrar que algú és pobre que no pas que és ric.

— Doncs jo em pensava que era completament al revés!

El «chantage»

En arribar aquest punt, recol·lim la rialleta més amable, més persuasiva, del nostre repertori, i diem:

— Com vostè sap, hi ha moltes males llengües que fan córrer que tot això de les agències de detectius no és res més que un tapabuts per a fer «chantages»...

— «Chantages»? Mare de Déu, d'altra manera ens lluiria el pèl, si en féssim! Ara, això no vol dir que alguna vegada algun dels nostres agents no s'extralimiti... Però per evitar aquests casos tenim un empleat especial que es cuida de vigilar els agents.

— I a aquest empleat, qui el vigila?

No cal que el lector s'esgarri. Això darrer no ho vàrem dir. Ara que, la pregunta fa tan bonic, que no ens podem estar d'escriure-la.

JOSEP MARIA PLANES

L'APERITIU

L'etiqueta dels sants. — La santedat, que és la forma perfecta d'existència, té algun petit inconvenient, per exemple, l'etiqueta que correspon a cada sant; aquesta etiqueta es fabrica al món que vivim en el qual totes les coses tenen un aire d'imperfeció. Em refereixo a la forma que tenen de guardar els sants per presentar-se als altars. De vegades aquesta etiqueta és difícilíssima i inquantable. Depèn dels graus d'imbecilitat d'aquests artistes grotescos que es dediquen a la imatgeria religiosa, i que fan estàtues de sants a l'engròs, pintades, daurades i maquillades de la forma més irreverent. Es tristíssim pels pobres sants haver d'aparèixer continuament als ulls dels mortals amb un lliri posat a l'espatlla en forma de fusell, amb un cèrcol de llauana clavat a la nuca, duent tota mena d'estris impossibles, i ensenyant sempre uns peus intactes com una dansarina clàssica.

L'etiqueta creada pels imatgistes comporta sempre un estat d'èxtasi, una mirada de desolació, molt difícils de mantenir uns quantes hores seguides. Per això jo em penso que tots el sants de les estampes i els altars, el més coneguts i els més exhibits, deuen sentir una certa enveja per Sant Judes, anomenat Judes l'obscur, perquè com l'altre Judes reprobat, precisament pel seu nom va ser víctima durant anys i anys d'un oblit voluntari. Però Sant Judes, gràcies a aquest oblit ha pogut respirar tranquil, no se li ha fet cap vestit d'etiqueta especial per anar als altars; no li han arreglat els pèls de la barba, no li han sotmès els peus a un pedicúr inhumà, no l'han obligat a tenir mirada d'enze, ni a posar-se serrells d'or a la manta que l'abriga. Sant Judes pot adoptar la posició que li doni la gana, pot anar pel cel i per la terra en mànegues de camisa, perquè té la sort de passar desapercbut.

El rei Leopold. — Tots nosaltres ens recordem encara del difunt rei de Bèlgica, famós per les seves barbes, pels seus viatges d'incògnit, i pels seus amors d'incògnit i pels seus amors coneguts, com per exemple els que va mantenir amb la famosa dansarina Cléo de Mérode, aquella dona que tenia un cabell abundantíssim pentinat en forma d'ala de corb i representatiu de tot aquell art infecte que se'n deia «modernisme».

Jo tinc dues idees de Cléo de Mérode, una de vaga, imprecisa i misteriosa: els seus amors amb el rei de Bèlgica. Una altra de concreta, precisa i banal: el seu retratat — amb el famós pentinat — enganxat damunt de les capses de mistos de deu cèntims que venia l'Arrendatària l'anv 1908.

El rei Leopold vivia la llegenda galant en to major. Era contemporani d'aquells cavalls de curses que pintava Degas, i d'aquells pernils de seda, buits i sense gràcia que duïen les senyores a les mànegues del vestit.

El rei Leopold portava el coll molt alt, l'americana molt tancada, i afectava un to hirsut i masclé, completament oposat a l'elegància que es porta avui dia.

Estava tan avesat als viatges clandestins i als amors clandestins, que no hi ha cap senyor de seixanta anys fets o per fer, que hagi corregut una mica de món, el qual un dia no es trobés un subjecte amb uns gran barbes i li expliqués que anava a fer un negoci de lligacames, el qual era fatalment el rei Leopold.

No hi ha tampoc cap senyora madura de les que feien el salt Biarritz-Deauville, que en un moment de la seva vida no digués: «Perdoni, senyor, vostè s'equivoca.» I naturalment, aquesta frase tan correcta era dita a un cavaller de grans barbes que també era el rei Leopold.

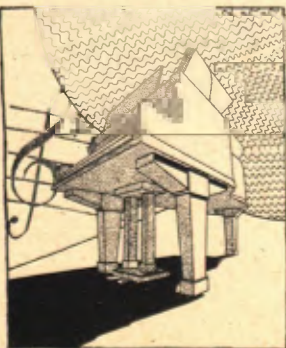
Quan va morir, el rei Leopold va continuar pensant que encara durava l'incògnit de l'amor i del viatge. Arribà d'esma al cel i va dir: «Porter, una cambra amb dos llits...» Sant Pere, que és el que el va rebre, i amb els anys s'ha tornat radical-socialista, va fer veure que no el coneixia i el va engegar escales avall.

Rucabado i Comerma. — Quan el senyor Rucabado i Comerma entrà al cel, les onze mil verges es passaran un drap calent pels llavis, pels ulls i les galtes, i deixaran de cantar «blues». Aniran de seguida a amagar el llapis de greix carmí, i el «Pastel des paupières, secret oriental» blau cendra que cada mes els envia monsieur Coty. Amagaran encara altres coses delicadíssimes sota un nuvolet que tenen en forma de gos de Pomerània «argente».

Solament al cap de 372.834 anys, les onze mil verges tornaran a fer ús dels seus maquillatges, i començaran a insinuar «blues» sense descloure la boca, perquè el senyor Ramon Rucabado i Comerma, gràcies al tracte constant i llarg amb la verdadera virtut, s'haurà civilitzat una mica, i no dirà aquelles grans inconveniències grotesques i troglodítiques que acostuma a dir des de les planes de *Catalunya Social*.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Lavabos Cardona. Vergara, 1

CHASSAIGNE FRÈRES

Casa fundada en 1864

PIANOS - AUTOPIANOS

Terminis Més de 31.000 en ús Lloguers

TELÈFON 16086 · CLARÍS, 43 · BARCELONA

LA LLIÇÓ D'ANGLATERRA

La santificació dels homes

Junt a aquest Parlament anglès que va a obrir-se amb un govern laborista s'aixeca l'Abadia. Al costat del «New Palace of Westminster», que alça les seves torres en les ribes del Tàmesi, s'aixeca també «Westminster», l'antic monestir, la vella església de Sant Pere, convertit avui en el temple més sumptuós d'Anglaterra. Un i altre monuments són exemplars meravellosos d'aquesta arquitectura gòtica perpendicular, tan afiligranada, tan harmoniosa i tan espiritual. Entre les dos constitueixen la mostra ideal d'una mateixa obra: el Parlament destaca les figures polítiques que han consagrat la seva vida a l'engrandiment i ennobliment de la seva pàtria; l'Abadia immortalitza en inscripcions o marbres el nom d'aquestes figures glorioses.

L'Abadia de Westminster no és comparable a cap temple religiós. Les catedrals espanyoles, amb les seves imatges de sants i Cristos amb aparença de tràgica agonia; amb les velles il·lotes que cobreixen el cos d'algun vell religiós; amb els delicats matissos de llum que, segons Ruskin, tanquen tot el valor de l'arquitectura gòtica, són temples que oprimeixen l'esperit o l'abstreguen en reflexions d'ultratomba. Les catedrals franceses, meravelloses d'art, clares, pulcres, silencioses, són temples que depuren el sentiment estètic. Les catedrals de Bèlgica, amb la seva llum blanca, les seves naus de rajola, les seves parets cobertes amb pintures de Van Dyck i de Rubens, i els seus carillons llançant a l'aire el so melodiós de les seves campanes, són temples on l'ànima dorm un somni de pau. L'Abadia de Westminster que en obrir les seves portes presenta al primer terme l'estàtua de Gladstone, el polític liberal, i l'estàtua de Pitt, l'estadista que, segons Smith, «aplicava les doctrines smithianes i les comprenia millor que Smith»; l'Abadia de Westminster, que té un lloc per als homes de ciència que ha produït Anglaterra, i en ell hi ha Darwin; i un lloc per als seus poetes i en ell hi ha Shakespeare i Dickens, que sempre tenen flors fresques i vives als peus... L'Abadia de Westminster, que guarda les despulles i santifica el record de les grans figures angleses, no és un temple tenebrós ni un temple artístic: és un lloc sagrat on troben merescut honor aquells homes que en passar per la vida deixaren un rastre gloriós en la història de llur poble.

En l'Abadia de Westminster no hi ha espai per als sants del cel. El catòlic intel·ligent no ha d'indignar-se per aquest fet. Després del llibre *Les llegendes hagiogràfiques*, publicat a Brussel·les pel P. Hypolite Delahaye, S. J., la vida dels sants ha passat, àdhuc per als més creients, els límits de la realitat per entrar en el de la fantasia. El P. Delahaye demostra, amb textos i documents irrefutables, el cas d'un mateix fet que ha servit per explicar la història de Sant Humbert, Sant Lambert i Sant Arnald de Metz, el fet també remarcable de l'arribada miraculosa per mar d'un vaixell abandonat ple de crucífics i de verges té el seu precedent pagà en l'arribada de l'estàtua d'Hèrcules a Eritrea. Els sants estan cada dia més lluny del cor dels creients. I si encara hi romanen és pel mateix aroma que té la llegenda: aroma que no entra en les regions excelses de l'esperit, però que no obstant l'embraga quan aquest es proposa donar fonaments de raó a les coses. El catòlic intel·ligent no ha d'estranyar-se, doncs, d'aquesta absència d'imatges de sants de l'Abadia de Westminster. Del que ha d'estranyar-se és del culte que es fa dels homes. I és lògic que se n'estranyi, perquè tota la diferència que hi ha entre el catolicisme i el protestantisme estriba en això. El catòlic té posat tot el seu pensament en el cel que pot guanyar-se en un moment de contrició,

i el protestant té posat tot el seu pensament en la terra on sols guanyen mereixements aquells homes que han de seguir en la vida una ratlla recta. El catòlic, usant els termes corrents en el segle XIII, durant els dies d'esplendor de l'escolàstica, és intel·lectualista, i voluntarista el protestant. Tomàs d'Aquino fou intel·lectualista, i fou voluntarista Duns Escot; els dominics, rígids, intransigents, foren intel·lectualistes, i foren voluntaristes els franciscans, tolerants, apacibles, bondadosos, mansuets... Per als intel·lectualistes el pensament té d'estar amb Déu; per als voluntaristes el pensament té d'estar en la moral, que té de guiar la vida amb objecte d'apropar-se i assemblar-se a Déu. El catòlic creu complir els seus deures religiosos amb oracions; el protestant els compleix amb actes. A Espanya per a resumir, no es compendria que en una de les seves catedrals meitat fortalesa, meitat temple, junt al Natzaré coronat d'espines, s'eregis la figura augusta de Sèneca o es conservés la figura apostòlica de Pi i Margall. A Anglaterra no es compendria que Sèneca i Pi i Margall, si haguessin estat anglesos, deixessin d'ocupar un lloc eminent a l'Abadia de Westminster.

En l'esperit lliure de tota suggestió religiosa, la varietat dels temples desperta varietat d'emoció. Un temple espanyol deixa l'esperit torturat per la pregunta sempre formulada i mai contestada de l'existència de Déu. Què és Déu?, es pregunta un amb la mateixa ansietat que sentia Renan cada volta que sortia de l'església del seu poble. Un temple belga, amb la seva llum blanca i la melodia inefable de les seves campanes, deixa l'esperit dormint sense somnis de transcendència: en un ambient així el *Cant espiritual* de Maragall pot ésser la més íntima oració. Un temple com aquest temple de Westminster enforteix l'esperit, l'encamina i el guia. Un home de geni, serà, segur, dotat de les nobles ambicions que fecunden la vida, observat en sortir d'aquest temple alcat al costat del Parlament anglès, com totes les virtuts han adquirit base més ferma i estímul més intens. El devocionari que no s'ha d'abandonar de les mans en l'Abadia de Westminster és les *Vides Paraleles* de Plutarc.

Castella fa els homes i els gasta. Anglaterra fa els homes i els guarda en el mateix lloc excel·lent on Castella guarda els déus. No seria possible, aprofundint en la distinta ètica d'aquests dos pobles, escriure la història de la decadència de l'un i la història de l'ascens continuat i progressiu de l'altre? Religió que inspira una norma de conducta als seus creients és una religió forta. Poble que glorifica els homes que han sabut donar a la seva vida valor de santedat, és un poble que brilla sempre amb l'esplendor d'una estrella a Orient. En la seva ruta històrica podrà haver-hi vacil·lacions, defalliments, equivocacions: el que no hi haurà mai són estancaments, enfonsaments mortals o retrocessos a èpoques o procediments jurídics de civilització inferior. Al contrari en els moments més difícils, aquesta base ètica il·luminarà l'horitzó i donarà energies els seus homes per arribar fins a ell.

MARCEL·L DOMINGO

La moral uniformada

Llegim en la premsa diària una notícia de veritable interès. Sembla que un grup de distingides dames de San Sebastián s'ha dirigit al governador preguntant-li que ordenés l'ús d'un vestit únic per a totes les dones que vagin a banyar-se en aquelles delicioses platges del Cantàbric.

Les zeloses senyores creuen també prestar un assenyalat servei a l'autoritat governativa en oferir-li el model de vestit de bany que hauria d'ésser abundant de roba, més aviat llarg i amb l'escot tancat.

Deixem a part el criteri de les modistes, dels fabricants de gèneres de punt i de tots els admiradors i cultivadors de la línia femenina, en tots els aspectes, que difícilment serà favorable a la innovació i pensem a on podríem anar a parar si aquesta arribés a implantar-se.

Per de prompte l'ús del vestit de bany d'uniforme obeeix, no hi ha dubte, a una preocupació moral de les morigerades senyores de San Sebastián. I com que aquesta preocupació no podria restar satisfeta amb el nou vestit de bany, guanyada la primera batalla tot seguit en voldrien guanyar una altra. Si no fos així segurament veuríem que les senyores anirien amb més roba per a ficar-se a l'aigua que no pas per assistir a una funció de teatre, per anar a pendre el te o per a passejar-se per la via pública. La mateixa moral exigiria ben aviat un uniforme de carrer o de «soirée».

Si això vingués, potser les dames de San Sebastián estarien definitivament satisfetes, però no hi ha pas cap dubte que les seves preocupacions morals haurien fet un flac servei a la coqueteria femenina i a l'activitat turística d'aquella platja cantàbrica.

LA PREMSA LIBERAL I LA "BONA PREMSA"

Després de les declaracions d'El Mati sobre la premsa, tan franques i clares quan es tracta de la conveniència que quedin reduïdes a una clandestinitat pràctica les publicacions dels seus adversaris, sembla que ja seria el moment, mai prou feliçment arribat, d'acabar la situació confusional en què viu la major part de la premsa catalana, la de Barcelona i la de les comarques, en nom d'una pretesa unitat que no existeix ni és convenient que existeixi.

La premsa catalana, pel sol fet d'estar escrita en català, ja té el programa mínim que li podem exigir. Darrera de l'instrument d'expressió hi ha, a part d'algun cas molt rar, un esperit de col·lectivitat que a tots interessa mantenir. Fora d'això no cal cercar més lligams ni més relacions que les que sostenen en tots els pobles les diferents escoles i els diferents partits.

Les dretes, que a casa nostra han governat gairebé sempre, han pretès que la nostra unitat espiritual fos estreta i uniforme. L'aquesta unitat basada en el manteniment d'una posició predominant, a la qual, com és natural, no volen renunciar, l'han procurat rodejar d'un prestigi de cosa sagrada i perillosa de tocar.

Doncs bé; aquesta unitat és una ficció. Els elements liberals del nostre país cal que se'n donin compte d'una vegada, car aquesta unitat s'ha obtingut sempre a l'esquena dels seus principis i dels seus sentiments. La prova la tenim aquests dies. Mentre les dretes no tenien qui els el disputés el seu lloc de privilegi desenrotllaven una tàctica mansa i es sentien tan segurs en la seva posició que fins i tot simulaven un cert esperit de tolerància. L'adversari estava encongit, ni exigia ni tan sols demanava res. Per això les dretes es mostraven generoses, liberals i caritatives. Ha vingut, però, el moment de posar damunt la taula, de la manera més natural del món, aquells problemes que a tot arreu es poden discutir i tractar lliurement, i llavors els nostres catòlics s'han revoltat violentament i ens han amenaçat amb les armes de la seva intransigència, que algú ja creia rovellada.

El Mati, edició diària del desconegut setmanari — si no fos la premsa d'esquerra — *Catalunya Social*, tot just acaba d'aparèixer ja voldria reduir a la clandestinitat la premsa adversària, al·legant un dret de privilegi que l'Església Catòlica té en el nostre país, i que segurament és el que dimana de l'inalterable article onze de la Constitució del Regne. Això, però, no passaria d'ésser una afirmació sense gran transcendència, si no veiéssim que per altra part, els amics d'El Mati fan el que poden perquè aquella clandestinitat de la premsa adversària sigui un fet. Com si en els temps que correm no hi haguessin prou restriccions per a l'expansió de la premsa, hi ha uns senyors — païral·lissims, no cal dir-ho — que s'entretenen a boicotejar, amb tota mena de mitjans, la premsa liberal. Tenim notícies del que ha passat amb alguns periòdics esquerrans, particularment a les comarques; de les molèsties i coaccions de què han estat objecte els seus lectors, col·laboradors, propagandistes, i fins i tot el seu anunciants, per part d'uns païral·lissims senyors de la «bona premsa». Tot és molt significatiu i exemplar. És clar que aquests senyors sempre contestarien a les nostres objeccions dient que estan en el seu dret. Ja és sabut que una de les missions dels senyors de la «bona premsa» és la de perseguir tota l'altra premsa.

Aquesta actitud és perfectament clara. Ara només cal oposar-hi una altra actitud no menys clara. Si ha arribat l'hora de la veritat, caldrà que la veritat sigui per a tots; caldrà que deixant-nos d'unitats i coincidències confusionalistes assenyalem d'una vegada on hi ha un periòdic de dreta o d'esquerra, liberal o antiliberal, socialista o burgès-integrista. Caldrà també que distingim els neutres i els que fan agüdes dels que tenen una ideologia d'escola o de secta.

Això pot semblar una cosa nova entre nosaltres. A Catalunya hi ha hagut una condició de màxima per a tota mena d'iniciatives i de fantasies mentre portessin el segell del nostre particularisme. La necessitat de reaccionar contra aquest infantil perjudici, que tant ha afavorit el sector de les nostres dretes, costumistes i tradicionalistes, és evident. Caldrà superar l'època folk-lòrica i pintoresca, eminentment local, perquè els nostres ciutadans se sentin més influïts per les idees que per a les quals lluiten els ciutadans dels altres pobles.

Caldrà, en definitiva, que tots els periòdics liberals de Catalunya es defensin, establint una intel·ligència entre ells, fer entendre a la gent que el liberalisme no suposa pas sempre una actitud passiva i desempaçada i que no totes les condicions han de merèixer el mateix grau de tolerància.

J. M.

AVIS IMPORTANT

Tots els subscriptors de MIRADOR que vulguin rebre el nostre setmanari en el seu punt de residència estival, no han de fer més que comunicar-nos la seva nova adreça i els trametem MIRADOR sense cap augment de preu.

"Tour de France, tour de souffrance"

Quan surti aquest número, els ciclistes que estan donant la volta a França deuran estar escalant la carena alpina, després de suportar damunt l'esquena, els 3.000 quilòmetres que els separen de llur partida de París.

«Le Tour de France», quantes coses no enclou! Quan d'heroisme absurd y quanta misèria no amaga. Perquè el «tour», com la cursa pedestre Los Angeles - Nova York, són de les més nefastes idees que hagin pogut sortir del cervell embrutit per l'afany esportiu i el que és pitjor, a les quals pot dir-se que el públic de tot el món s'hi ha aficionat i hi aporta el seu concurs amb un entusiasme digne de millor causa.

El «tour», de fa temps que ha ofert un extens camp d'experimentació a la literatura, França és un país de massa esperit perquè la sensacional prova que durant un mes acapara l'interès gairebé general, no despertés l'anhel de portar a les pàgines dels llibres, el drama de sofriment dels seus protagonistes i que s'amaga sota les rebudes triomfals, apoteòsiques, que es fan als seus guanyadors.

Però ja molt abans que sorgís aquesta literatura, que en general ha estat titllada de campanya derroborista contra el «tour» perquè posava de relleu les terribles interioritats de la cursa i que semblava culminar amb el llibre *Le tour de souffrance*, on els ciclistes queden reduïts a la categoria de forçats, abans de tot aquest període, repetim, abans de la guerra, el corredor un dia famós, «Petit Breton», ja havia fet per la ploma de Mortane una descripció esgarifosa del que era la vida del ciclista que hi prenía part. «Petit Breton» morí com un valent a les trinxeres, havia pres part diverses vegades en el «tour» i, si la memòria no ens és infidel, fins l'havia guanyat alguna vegada. La seva narració no podia, doncs, inspirar-se en cap sentiment de despit i més aviat cal creure que fou arrencada en un moment de sinceritat.

«Petit Breton» aleshores posava al viu tota la duresa de la prova (i ara ho és més, encara), però sobretot, les martingales de les grans marques en lluita i les baixeses a què es lluraven els «soigneurs» i els representants de les marques que durant un mes no deixaven d'excitar a una guerra cruel, baixa i despietada, als homes que prenen part a la Volta.

Car a la fi i al cap, el «tour», per bé que es presenti com una simple gesta esportiva, no és més que un formidable sistema de «réclame» comercial. Amb tot i els seus 800 mil números que pretén tirar *L'Auto* durant aquesta època i el concurs cordial que li presten els «comités d'initiative» de les petites viles franceses que tan aferrissadament es disputen l'honor d'una fi d'etapa, la prova no seria pas possible sense el concurs de les grans marques ciclistes, les quals saben que a darrera el guanyador del «tour» hi va una fabulosa xifra d'afers a realitzar. I, naturalment, en haver-se de tractar com un afer amb vistes a beneficis assegurats, la ideologia esportiva queda arreoçada.

Podria dir-se que el valor esportiu resta reduït al bell ram de flors que una nena fa present al primer arribat de cada etapa. Però el perfum de les flors, l'aire se l'emporta tan de pressa...

Cal reconèixer que en aquests darrers anys la prova sembla haver-se humanitzat una mica. Potser més que tota la literatura tràgica escrita al voltant del «tour» el que més va impressionar els organitzadors foren la possible conseqüència de la campanya dels de *L'Humanité*, que bo i seguir la cursa, no cessaven de recomanar als corredors la formació del front únic davant les empreses. Un dels «tours» amenaçà acabar a la meitat i els organitzadors i fabricants hagueren d'anar a un seguit de compensacions i aminorar les exigències que, segons sembla, han tret bona part de

la salvatgeria que interiorment oferia la prova.

Però si no té res d'envejable la sort de les víctimes d'aquesta estranya professió que durant un mes sota un cel de plom, o de les tempestes, han de travessar planúries i escalar muntanyes, la part més lamentable ens l'ofereixen aquests abnegats «isolés» que corren a la bona de Déu, sense cap fàbrica que els empari, per una prima de quinze o vint francs diaris, i que arriben distanciat d'algunes hores, molt sovint sense un franc i mancats d'on allotjar-se, perquè ningú no s'ha preocupat de cercar-los-en, es veuen obligats a ajagar-se en el fons d'una taverna de mala mort, el més noble refugi d'aquests desemparats del «tour» que, per més ironia, són generalment la riota popular.

A Catalunya vàrem conèixer una mica l'angúnia d'un dels nostres, perdut i abandonat en aquell desert dels «isolés» quan va voler realitzar una gesta ben superior a les seves pròpies forces. I cada any, no obstant, va repetint-se l'experiment dels qui es llancen a emprendre el «tour» portant per tot bagatge un cor rialler, optimista, esperançats que llur sacrifici els porti ràpidament al benestar i a la fama.

Si realment hi haguessin un premi esportiu en aquesta prova ciclista, on només es juguen grossos interessos industrials, és indubtable que hauria d'ésser per a aquests benaventurats, els únics que, si bé perseguits per una ambició, es llancen a l'aventura amb fe i entusiasme.

Però el món és simplista, i mentre de l'abnegat «isolé» ningú no se'n recorda, totes les glòries són per al flamant «as» que per regla general ja ha aconseguit la seva simple inscripció a una forta prima i que no ha deixat de trobar mai, en els finals de l'etapa, el flonjo malaltas de plomes...

VICENTS BERNADES

Ben mirat, per què no?

Fins avui hom creia que la cursa de la dona vers un millorament social reposava en el masculí renunciament a continuar aprofitant els seculars pretextos que per a justificar la preterició de la dona invocaven una inferioritat intel·lectual. Després de la guerra, en canvi, potser com a recompensa perquè va ésser bona minyona, hom convingué que la dona mereix una igualtat de tracte, i que per tant calia obrir-li totes les portes a poc a poc, de manera que no la reprenguéssin. Fet i fet, egoïstament ens diem que això no seria mai un risc: el «handicap» físic — infantament, alletament, etc. — ens permetria fer el generós per pocs diners. Sense acabar per suplantar l'home, el guany femení seria de passada un bon ajut per al pressupost domèstic. Si s'hi val a parlar clar, gairebé tots suposàvem que a l'hora de perill, amb una besada o un bombó podríem fer-lo enrera.

Però, vet aquí que no. La Dra. Lewin, que sens dubte haurà prèviament establert les seves fíxes i les seves estadístiques amb gràfics i corbes ascendents, ens anuncia que la suplantació és pròxima. Així, a raig. «La dona» ve a dir — avantatja cada dia l'home en l'obtenció de situacions comercials i corporatives perquè porta el coll en llibertat. Tal com sona: perquè no tortura el coll amb aquelles tires encarnades que us fan fer tard a tots els sopars, després d'imposar-vos el martiri d'un nus de corbata. «Ningú no pot donar un gran rendiment mental» — continua afirmant la Dra. Lewin — si la circulació de la sang, i sobre tot, la seva afluència al cervell, no és correcta. Fa un grapat d'anys, les dones duïen encara colls durs i alts, i es passaven la vida en una inèrcia mental gairebé completa. Avui, que van escotades i porten vestits còmodes i lleugers, juguen un paper importantíssim en tota mena d'activitats.

La Dra. Lewin preconitza la supressió d'aquesta nosa. «Val la pena de tenir present que, en general, els homes que han arribat a la fama duïen colls amples i baixos.» Una proposició així, a Anglaterra, ha d'ésser aclaparadora. Els tallers de planxat tenen ben guanyat un «dany» i perjudici» si es prenen la molèstia de defensar-se, en un país on el barret fort i el coll rígids són de rigor.

Pensem-hi: ens hi va tot, com prediu la senyora Lewin. Patrocinem experimentacions, estimulem els sastres, treballem perquè la Institució Nobel supprimeixi el premi als gran pacífistes i l'ofereixi a aquell qui d'una manera més escaient solucionés el problema de la indumentària masculina. Tots oblidariem de bon grat la nostra iconoclastia per a perpetuar, amb un gegant chamberlainià, la fi del nostre suplici.

ELS DEUTES INTERAUIATS

— L'amo d'aquest hotel deu ser partidari de la ratificació!

(Le Canard enchainé.)

CALZADOS
MINERVA

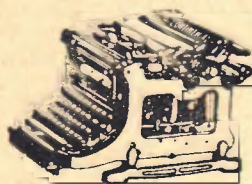
Sociedad Anónima

Via
Laietana, 80

Albiol G. i Riera, S. L.

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos
Aquesta casa és absolutament formal
Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió
Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments
Representants de l'atril «KOPI» i multicopistes «PERFECT»

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTE PRESENTANT AQUEST ANUNCI

LA VOLTA A FRANÇA

— Ja és llarg això de la Volta a França!
— Sort que la fem asseguts!

(Gringoire.)

VIATGES MARSANS, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

Informes
i Pressupostos gratis

LES LLETRES

El suïcidi del senyor Pallarés

Conte inèdit de J. NAVARRO COSTABELLA

Fa... quant fa? Exactament, no ho recordo. Potser sis, potser vuit anys; no ho sé. En fi, diguem que fa vuit anys, en les altes esferes de la societat barcelonina, féu sensació la notícia del suïcidi del senyor Eusebi Pallarés.

Ningú—i això que tothom s'hi escarrasava—no podia trobar el motiu d'aquella inesperada resolució. Entrebanes financers? Impossibile. El senyor Pallarés era considerat una de les fortunes més sòlides de Catalunya. Dificultats familiars? Tampoc. L'única família del senyor Pallarés eren dos cosins de segon grau, establerts a Dijon, França, i amb els quals a penes es relacionava. Alguna malaltia? Els amics íntims asseguraven que mai no li havien sentit formular la més petita queixa en aquest sentit. D'altra banda, el senyor Pallarés tenia fama d'home perfectament equilibrat. La desesperada gesta del senyor Pallarés era, potser, el final d'una tragèdia amorosa? Aquesta hipòtesi fou la que tingué major nombre de sufragis favorables. Amb tot, tampoc pogué sostenir-se. El senyor Pallarés era solter i, a més, tothom coneixia prou el seu escepticisme en aquest punt. El seu parer quant a les relacions sexuals quedava concretat amb aquestes paraules: "Les dones com el tramvia: a estona i prou." El misteri era impenetrable, i l'única persona que hauria pogut aclarar-lo, Isidre Rius, l'amic inseparable, el confident del senyor Pallarés, es tancà en una absoluta reserva.

—No sé... Es estrany. Ningú no ho esperava—fou sempre la seva resposta. El misteri, amb totes les seves negrors, quan les negrors són fàcils de dissipar, atreu els desenfrenats. Ara, així que es fa impenetrable, la curiositat cedeix tot d'una. Això és el que va succeir amb el cas del senyor Pallarés. Al cap d'un mes, amb prou feines, la seva mort era perfectament oblidada.

I bé: a primeries del mes passat, morí Isidre Rius—nom suposat, ho advertixo, com tots els d'aquesta verídica història—. Isidre Rius era un xicot amb excel·lents disposicions per a la literatura, al meu entendre. Aquesta circumstància ha fet que jo hagi examinat amb particular atenció els papers trobats en els calaixos de la seva taula de treball.

Ha estat entre aquests papers que he trobat la revelació del misteri que fins ara havia rodejat el suïcidi del senyor Pallarés. La forma amb què les coses hi són relacionades, em fa suposar que Isidre Rius ho destinava a formar part d'una novel·la.

Jo, de moment, no sabia què fer-ne. Després he reflexionat que no és pas cap inconveniència donar-ho a la publicitat. No crec que ningú es pugui ofendre.

Isidre Rius comença la seva relació d'aquesta manera:

"Jo i el senyor Pallarés ens reuníem cada vespre al Continental. Aquell vespre, però, no va comparèixer fins a les dotze tocades. Vaig notar-li el rostre desencaixat, els ulls amenaçadors, que estava convuls. Una mirada interrogadora per part meua, no obtingué cap resposta. Va assegurar, i sense provar el conyac:

—Anem!—ordenà.

Sortírem del cafè i, silenciosos, Passeig de Gràcia amunt, ens trobàrem a l'encreuament amb la Diagonal.

Jo havia encés tres cigarrets i esperava amb impaciència que el meu amic parlés. Però ell, amb les mans creuades darrera l'espatlla, es limitava a exclamar de tant en tant:

—Sóc un imbècil! Sóc un imbècil! Un imbècil!

Ben lluny de creure que la desesperació del meu amic fos culpa d'una dona, vaig arriscar:

—Quèstió de diners?

No va respondre.

Seguírem amunt, pel carrer de Salmoron. No creuàrem ni mitja paraula més.

De sobte, en passar per davant d'un bar desert de parroquians, el meu amic balbucejà amb forta irritació:

—Entrem aquí.

L'establiment era llargarut. Vam seure a una taula immediata a la porta d'entrada. Començà a ploure. La porta, el parell de vegades que s'obrí, ens envià un baf humit i gelat.

L'amo del bar, amb el periòdic d'esports sota l'aixella, ens serví dos gots de cervesa i tornà darrera el taulell, a llegir.

—Tu no has estimat mai?—em preguntà el meu amic, al cap d'una estona, amb un to que em féu estremir involuntàriament.

—Ps!—vaig respondre, mentre pensava: "Es possible que una dona?... Un home com ell?..."

—Has estimat? Sí o no?—insistí ell, colèric.

L'actitud del meu amic acabà de desconcertar-me.

—He fet com tu; he prés el tramvia—vaig afegir, amb una entonació forçada—ment irònica.

El meu amic em dirigí una mirada penetrant:

—Com jo!—murmurà entre dents. I després, exclamà desolat:—No ens entenem!

A un home que us diu això, què li voleu respondre? A un altre, degut al meu caràcter, gens partidari de les situacions ambigües, li hauria respost: "Parla clar o acabem?"; però Pallarés era un amic, un amic íntim...

—La culpa és meua—prosseguí ell—. Sí, és clar... Tu no saps... Vina.

En sortir del bar prenguérem un taxi. Pallarés donà la seva adreça i no cessava d'agullonar el xofer per tal que s'afanyés.

El meu amic vivia al carrer de Mallorca,

gairebé a tocar el del Bruc. La seva única companyia era el servei, compost de tres persones: la cuinera, la cambrera i un criat.

Fou el criat qui ens obri la porta. El xicot, en adonar-se de l'actitud descomposta del meu amic, intentà interessar-se per ell. Però, amb un rebuff, li fou ordenat de retirar-se immediatament:

—Necessitem estar sols! Hem de parlar tots dos sols!—rondinava Pallarés, com si prosseguís una conversa.

Ell mateix, amb una rapidesa extraordinària, talmant sota l'imperi d'una febrada violenta, portà al seu despatx una ampolla de conyac i dues copes. Vaig notar que oblidava l'aigua, cosa raríssima, puix ell en feia un gran consum sempre que bevia alcohol.

—Seu, seu—deia, mentre anava d'una banda a l'altra.

I, amb un gran neguit, tremolós, tancà la porta de la sala.

Després omplí la meua copa i, amb veu alterada, em recomanà:

—Beu. Sents? Has de beure.

Aquesta insistència i l'oblit que havit tingut de portar o demanar aigua, em va fer reflexionar. "I si tot es reduïu a un excés d'alcohol?" Ja he deixat entendre, però, que no era pas aquest el defecte del meu amic.

—Sí, cal que beguis—repetia Pallarés, ara enfonsat a una butaca, amb el rostre calent amb les mans—. Em fa por que et riguis de mi—exclamà, desesperat.

M'inclinava, decididament, a creure que el meu amic havia tingut poc seny a taula. De poc anà que no li preguntés on i amb qui havia sopat. Però com que això, en aquells moments, i per molta que fos la nostra franquesa, hauria estat una inconveniència, vaig callar.

De sobte, Pallarés es donà un cop a la cuixa i exclamà, furios:

—Es que no sé com començar!

A continuació va fer com aquell que vol aixecar-se, però va romandre al mateix lloc i prosseguí amb veu trencada, a glops:

—Escolta: fa dos anys em vingué a veure la senyora Engràcia. Tu ja saps qui és la senyora Engràcia. Em parlà d'una mossa. Es tractava, efectivament, d'una noiet, i la seva mare exigia més del regular.

Ara, el meu amic, engolfí, d'una sola glopada, tota una copa de licor.

—No, no pensis que vull contar la història del meu penediment—continuà—. No, no; espera. Ja veuràs... Jo vaig interessar-me. Per què no, si era tal com la senyora Engràcia contava? Vaig anar-hi. Allò de sempre, saps? Misèria fins al coll, sota quatre parracs llustrosos, la mare que llagrimeja, que protesta...

Pallarés s'eixugà el front i prosseguí:

—Ella tenia quinze anys. Una joguina, comprens? Això, això: una joguina entre-meliada, riallera. No volia pas altra cosa, jo. Pagava per divertir-me, perquè em divertissin, per res més. Qui hauria estat capaç de creure'm prou boig per... ena-morar-me! Es, ridícula, ridícula, molt ridícula, la paraula!

—Tu saps què és una dona? Saps què hi ha dintre d'una dona? No, no; tu no ho saps! No ho sap ningú, ningú!—prosseguí el meu amic amb veu irritada, opaca—.

Ara, fa cosa de tres mesos, ella es posà malalta. Per compassió, juro que creia fer-ho només per compassió, vaig portar-les, ella i la seva mare, a la meua finca de Roses. Com reia jo, interiorment, quan ella, en separar-nos, em prodigava paraules de consol. Què m'importava a mi, en el fons, separar-me d'aquella noiet? Res, absolutament res! Però per compassió sempre per compassió, vaig anar a veure-la... Llavors no m'en donava compte, però el cert és que de bona gana hi hauria anat cada dia.

En aquell moment vaig recordar que, en efecte, tots nosaltres havíem comentat les freqüents i misterioses desaparicions del meu amic.

Ell s'aixecà.

—Hi anava per divertir-me, per divertir-me!—deia sarcàstic, mentre es passejava amunt i avall de la sala.

Un dia—afegí, i tornà a assegurar a la butaca—, en arribar allí dalt, a casa no més hi vaig trobar la mare. Va dir-me que la noia era a passeig. Res de més natural, oi? Sí, sí; era natural i jo ho creia així quan vaig decidir esperar-la. Però un neguit que jo atribuïa a la necessitat d'esbargir-me, m'obligà a sortir. Vaig trobar-la a la platja. Es a dir la vaig trobar: la vaig veure. Anava acompanyada d'un desconegut, d'un jove. Què creus que vaig fer? Riure.

Naturalment—fou el meu comentari.

Pallarés va fer un moviment d'impaciència:

—Sí, molt natural, naturalíssim!—exclamà—. No podia fer altra cosa: riure! Vaig tornar a casa. Ella no m'havia vist. Confesso que tenia la intenció d'interrogar-la, però no intentava pas provocar cap escena. Ho considerava divertit allò de fingir-me amant gelós, protector ofès! Ella va dir-me que havia passejat tota sola...

La ira, una ira inesperada, que no hauria pogut sospitar mai en mi, va trair-me. Li vaig dir on i amb qui acabava de veure-la, la vaig insultar, vaig insultar la seva mare... Vaig tornar a Barcelona aquell mateix dia. Pel tren em burlava del meu comportament. Estava decidit: en arribar donaria ordre de treure-les de la meua propietat. Però a la matinada—jo no havia afluat els ulls—vaig decidir que era preferible avisar-les amb temps. En aixecar-me escrivia una carta. Llavors vaig adormir-me una mica més assossegat. L'ende-

mà, d'acord amb els meus propòsits, vaig començar la carta; vaig començar-la dues, cinc, dotze vegades. Dubtava. Eh, què et sembla? Dubtava! I si tot plegat es reduïa a un castell de cartes, a fum d'encenalls de la meua imaginació? Però, a mi què, si era o no era un castell de cartes. Aquest, aquest és el misteri: no m'importava res, em reia de les meves preocupacions, i, no obstant, la carta no passava de les primeres ratlles.

El meu amic, ara, parlava amb pregona irritació.

—Ja la vaig fer la carta; però que n'hi havia de diferència amb la que jo havia concebut!—prosseguí—. Avui encara em sembla dictada, escrita contra la meua voluntat. En lloc de burlar-me d'ella, suplicava; en lloc de prendre-li fins la darrera peça de roba que portava, li prometia la meua fortuna. Tot, tot a canvi que em volgués estimar.

Pallarés em guaità fit a fit, com si volgués endevinar quin efecte em produïa la seva confessió.

—Et fan riure les meves paraules? No, oi que no? Em compadeixes, eh? Oi que em compadeixes?

Jo vaig contestar afirmativament. Deia la bona veritat. Qui és capaç de no sentir compassió davant d'un foll?

El meu amic continuà:

—Al cap de pocs dies, quan ja estava decidit a agafar el tren per sortir de dubtes, arribà carta d'ella. Aquella carta tingué la virtut de tranquilitzar-me. Era ben bé la carta d'una dona enamorada. Era més que això: hi havia, què et diré?, la despreocupació... no: la picardia d'un criatura. Però el meu assossec fou momentani. Altra vegada començaren els dubtes. Mentia? No mentia? Allò que jo mateix afirmava ara, al cap d'un moment ho desmentia jo mateix. De sobte, la lleialtat d'ella era una cosa diàfana; però amb la mateixa rapidesa la veia incapaç d'ésser lleial a ningú... Exasperat per aquell turment incessant, vaig provar de deixar-la, d'oblidar-la. Ella ja havia tornat de Roses. Jo cada matí em feia el propòsit de no anar-la a veure, i, invariablement, cada dia, després de voltar carrers i més carrers, d'haver anat a l'encontre d'aquest i d'aquell altre amic, d'haver-me compromès amb altres dones, acabava per anar a casa seva. Era impossible fer altra cosa. No era jo qui hi anava; m'hi portaven, m'hi arrossegaven. Ho juro! Ho creus tu que hi ha una força invisible que ens arrossega? Era terrible, terrible! Un piano de carrer, els ceguets d'una cantonada, un xicot que passava xiulant, em recordava la cançó que ella preferia; al cafè, al tramvia, fos allà on fos, una paraula collida a l'atzar, em feia pensar en el meu cas. Ella, llavors, ho recordo ben bé, portava un capell color blau. Doncs bé: em bastava veure un capell d'aquest color perquè tota la meua sang afluis al cor. I el mateix em succeïa en sentir un trepig. El caminar de botes de dona em semblava el seu caminar. I en despertar-me? Obrir els ulls i pensar en ella era la mateixa cosa.

Pallarés s'aixecà, va posar-me les mans damunt les meves espatlles, clavà els seus ulls en els meus, i amb la veu plena de llàgrimes, digué:

—Compadeix l'home, per degradat que sigui, si ho és per culpa d'una dona. En lloc de condemnar el criminal, l'assassí, reflexiona. Hi ha una mena de rialles que burxen el cor, que crispen... Què saben els que mai no han sentit dintre seu la veu imperiosa que crida: mata!

Confesso que fins llavors havia escoltat amb més bona voluntat que no pas interès. Però, en aquell moment, vaig sentir un fred molt viu a l'espina dorsal i, sense voler, tal com ho dic, vaig guaitar-li les mans.

Ell va comprendre la meua sospita, perquè inicià un somriure ple de fel, brandà el cap, i sospirà:

—Tant de bo!

Va assegurar-se altra vegada. Es passà la mà pel front.

—No en facis cas del que dic—murmurà.

—Potser tot plegat són raons per justificar la meua conducta.

Féu una pausa i prosseguí, amb la cautela, amb l'expressió adolorida del que camina descalç per un camp de punxes:

—Un vespre, en entrar a l'escala de casa seva, de la casa que jo pagava, vaig trobar-me cara a cara amb aquell home, amb aquell jove de la platja... Ja no calia dubtar, oi? L'engany era evident, eh? Doncs encara dubtava i vaig seguir dubtant... I perquè ho sàpigues, i perquè vegis del què és capaç un home que ja té cabells blancs, un home honorable, un home que ha passat la vida malparlant de les coses del sentiment... Què deia?... Ah, sí! Això, aquell dia no vaig dir res i els altres dies tampoc. M'acontentava de treure deduccions de les paraules, dels moviments, de les mirades de la mare i de la filla... Però l'altre dia... Fa vergonya, creu; fa vergonya dir-ho! L'altre dia, entremig d'uns papers d'ella, vaig trobar-hi el retrat d'aquell xicot... Recordo que primer discutírem, que ella tractà de disculpar-se, que jo... Sí, vaig pegar-li, amb tota la meua fúria. Veure-la arrupida, arrencar-li crits de dolor, quina voluptuositat!... Quin fàstic, quin fàstic jo i la seva mare, que amb els ulls negats de llàgrimes li pregava que no ho tornés a fer!

Jo no gosava a donar crèdit a aquelles paraules. Tenia la certesa que Pallarés desvariava. Vaig intentar donar-li a entendre que li convenia repòs... Ell em va interrompre:

—L'endemà no vaig gosar presentar-me

Regna en els sectors literaris madrilenys una certa maror amb motiu de la novella

Associació "El mejor libro del mes". Respon aquesta a una iniciativa llaçada per Ricard Baeza, per tal que, a semblança del que es fa en altres països, es creés a Madrid aquesta Associació per destacar un llibre cada mes i recomanar altres als seus associats, servint-los-els amb descompte, d'acord amb les cases editorials. Recollí la suggestió el "Patronato de las Bibliotecas Populares Hispano-Americanas", que presideix el senyor Altamira i el jurat designat—senyors Altamira, Gómez de Baquero, Pérez de Ayala, Miró, Salaverría, Sàinz Rodríguez, Díez-Canedo y Baeza—ha acordat declarar el millor llibre del mes de maig *El viaje a España*, d'En García-Sánchez (Compañía Ibero-Americana de Publicaciones, S. A.).

A més a més, ha considerat recomanables els llibres següents, que assenyalen a l'atenció dels seus socis, que són ja molts centenars:

D'autors espanyols: Chaves Nogales (Manuel), *Un pequeño burgués en la Rusia roja*. (La vuelta al mundo en avión.) Editorial Mundo Latino.

Fernández Flórez (Wenceslao), *El ladrón de glándulas*. (Editorial Pueyo).

Miquelarena (Jacinto), *El gusto de Holanda*. Dibujos de A. Buezola. (Espasa-Calpe, S. A.).

Pereyra (Carlos), *Las huellas de los conquistadores*. (M. Aguilar, editor.)

Sarasola (Luis de), *San Francisco de Asís*. (Espasa-Calpe, S. A.).

Villaurrutia (Marqués de), *El general Serrano, duque de la Torre*. (Espasa-Calpe, S. A.).

D'autors estrangers: Isadora Duncan, *Mi vida* (traducció de Lluís Calvo). Editorial Centit.

Stefan Zweig, *Tres maestros* (Balzac, Dickens-Dostoiewski). Traducció de W. Rocés. Editorial Centit.

Per a García Sánchez aquest premi significa la coronació triomfal d'una anyada d'èxits assolits per les seves *Charles líricas*. Reconeix unanimitat com un *charlista* meravellós i únic, com a mestre de la paraula en el discurs, ara se li reconeix també una semblant categoria com a escriptor.

Però, precisament, aquest fet és el que produeix la maror. Ultra l'hostilitat desvetllada de primer antuvi al sol anunci de la creació de "El mejor libro del mes" per la petita gran vanitat dels escriptors, s'hi afegeix ara la protesta dels joves i dels aventurers contra els quals —com tothom recorda—no ha estat pas massa amable l'autor d'*El viaje a España*.

Per a la nova literatura, per als joves avantguardistes, García Sánchez, malgrat la seva obra literària, malgrat el seu prestigi conquerit de bona llei, està al marge de la literatura.

davant d'ella. Aquella vergonya, en el fons, era un consol per a mi. Podia ésser el motiu de no tornar-la a veure mai més. He estat quinze dies, amb totes les hores, amb tots els minuts, amb tots els segons que hi ha en quinze dies, sostingut per aquesta esperança. Però avui no he pogut resistir més. Hi he anat decidit a llançar-me als seus peus, a dir-li que podia fer el que volgués, que podia enganyar-me, que només li demanava una mica de compassió... He trucat. No han respost. He tornat a trucar. Ha pujat la portera. "No hi són, senyoret", m'ha dit. He respost que em volia esperar, que no em volia moure del replà. Estava segur que hi eren. Havia sentit que obrien la reixeta, havia reconegut la veu d'ella i la d'un home... He trucat altra vegada, he colpejat la porta amb els punys, amb els peus... Els veïns, la portera, tothom contra meu! Han vingut uns policies...

Pallarés posà el front damunt el braç de la butaca: plorava.

Vaig aixecar-me. Hauria volgut poder-lo aconsolar; comprenia que el meu deure era aconsolar-lo; però no podia, no trobava les paraules adequades... Potser m'espantava l'intensitat d'aquell dolor. Potser—és ara que faig aquesta reflexió—era que no el comprenia. No, jo no podia explicar-me que un home com el meu amic Pallarés es deixés dominar per la desesperació igual que un minyó de vint anys. A més, si hagués estat motivada per altres causes... Per una dona, per una mocosa?... Ho repetixo: no ho entenia, no m'ho sabia explicar. Allò per a mi era absurd. Que ella no el volia? I què? Que per ventura no hi ha altres dones al món?

Vexat pel meu propi silenci, amb el cap inclinat i les mans a la butaca, em passejava amunt i avall de la sala. A l'inten-

Allunyats de compartir aquesta opinió, volem reproduir les paraules—que hem sentit mantes vegades repetides—amb què l'element protestatari oposa el seu desdeny a l'alta consideració que vers En García-Sánchez han fet pública amb la seva sentència aquelles eminents personalitats:

—En García-Sánchez—diuen—que figurarà al costat de la Chelito i de la Laura de Santelmo en la història de les Varietés, no podrà figurar en la història de la Literatura.

Són portades aquí aquestes paraules només que amb intenció informativa, per tal que es compregui l'excitació que s'ha vingut a afegir ara a les suspicacions desvetllades—i fetes públiques—amb motiu de la creació de "El mejor libro del mes", de resultes de la qual potser naixerà un manifest dels literats joves, a propòsit de tot això.

Perquè, ultra les circumstàncies esmentades, es dona el fet que el jurat de "El mejor libro del mes", en judicar la producció literària apareguda el mes de maig, ha fet objecte del seu menyspreu, no citant-los tan sols, tres llibres que la literatura nova considera cabdals i, sens dubte, els millors que s'han publicat el mes de maig.

Sembla, doncs, que s'estan recollint firmes entre l'element jove més significat en la literatura, per a una declaració pública, segons la qual els tres millors llibres del mes de maig són, precisament *Sobre los ángeles*, de Rafael Alberti; *Luna de copos*, d'Antoni Espina, i *Clara*, de F. de Cossio, als quals els senyors Altamira, Baquero, Sàinz Rodríguez, Díez-Canedo, Miró, Salaverría, Pérez de Ayala i Baeza no han atorgat ni l'almoïna d'una menció.

Heus aquí el conflicte, netament plantejat al final del primer acte, com en tot drama que tingui cara i ulls.

Resulta, doncs, que mentre una institució, creada amb el més gran entusiasme i bona fe a favor del llibre i de la seva difusió, s'esmerça a assenyalat bones lectures, ja ha nascut una comunitat literària per a declarar que el millor llibre del mes, és precisament algun dels que no ha considerat digne de menció el jurat encarregat d'esbrinar "el mejor libro del mes".

Es un episodi més de la lluita encesa entre les dues literatures contràries. Però, tan interessant per si mateix, que, sens dubte, valdrà la pena de comentar-lo amb més calma.

Ens hi arriscarem un altre dia, tot no oblidant-nos avui de felicitar a García-Sánchez que, sigui quin sigui el criteri debatut, està fora de qüestió, i és, de fa temps, un veritable escriptor.

RAFAEL MARQUINA

Madrid, juliol de 1929.

rior dels ossos sentia el fred humit de la matinada. La penombra, el silenci, el fred, m'evocaven la nit que vaig haver de vetllar el cadàver del meu avi.

De cop, Pallarés s'aixecà i va preguntar-me:

—Tu creus que dintre meu hi pot haver l'ànima d'una altra persona? No, no és això. Es a dir, sí... Escolta: jo vull dir si ella, tot i que viu fora de mi, pot viure dintre meu. Comprends?

Pallarés tenia els ulls dilatats, la mirada extraviada. Vaig intentar calmar-lo, fer-li entendre la raó. No em volia escoltar.

—Tu creus—prosseguí amb veu ferma—que jo puc extirpar aquesta "ella" que jo tinc dintre el pit i que em martiritza?

Després d'aquesta pregunta, el diàleg ja no fou possible. Pallarés va arrupir-se a una butaca. Amb les mans agafades al pit, era sord a totes les reflexions.

Vaig anarme'n a dormir. Això, el que hagi il·legit el meu relati, ho trobarà estrany. La cosa més natural, era que jo no abandonés el meu amic. Però, i si jo digués que, en el fons i en aquell moment, odiava a Pallarés? Ben considerat, no era odi el que jo sentia. Més aviat era malestar, fatiga. Fos el que fos, vaig deixar-lo. Em penedeixo de la meua conducta, ho confesso amb tota sinceritat.

* * *

Potser feia poca estona que dormia; no ho sé. El criat del meu amic, va despertar-me. El seu rostre cadavèric i les seves paraules inintelligibles em van fer saltar del llit, de cop.

En entrar a la sala on es desenrotllà l'anterior escena, vaig veure el meu amic estès a terra, tot ple de sang, i amb les mans arrapades al pit.

J. NAVARRO COSTABELLA

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

I E L T E A T R E

Teatre Selecte al Romea

El neguit de les ombres, drama en tres actes d'ENRIC LLUELLES.

Ja quan va estrenar «L'obstacle», Enric Lluelles va demostrar ésser un dels homes més preocupats en portar uns aires de renovació i un sentit d'ambició més gran que els que marca l'activitat normal del nostre teatre. Lluelles té, sobretot, la il·lusió de la modernitat; no s'accontenta d'anar cultivant un jardinet amable, però en el qual no s'hi cria la flor de la novetat. Lluelles salta les tanques d'aquest clos, amb risc evident d'estripar-se la roba, i se'n va camps a través, menat per la seva inquietud, a la recerca de quelcom que s'adigui més amb la seva preocupada sensibilitat...

De retorn d'una d'aquestes excursions, Enric Lluelles ens ha portat el seu drama «El neguit de les ombres».

Si el que es proposa fer l'Associació de Teatre Selecte és de crear un teatre experimental, l'estrena de «El neguit de les ombres» constitueix un encert remarcable. Estrenat en un d'aquests escenaris que a França en diuen *regulats*, el drama d'En Lluelles seria sotmès, probablement, a una crítica més severa. Jo crec que en un teatre experimental, hom es pot permetre de prescindir d'un cert sentit del pudor. Es tracta tan sols de presentar una possibilitat de comèdia, per veure quina mena d'efecte fa en ésser portada a les taules. Així resulta molt més fàcil de descobrir-li totes les gràcies i els defectes i, per deplorable que sigui el resultat total, l'experiment sempre ha d'ofrir, per força, alguns caires al·licionadors.

Jo no sé quines conseqüències haurà tret l'amic Lluelles de la seva darrera estrena. Si s'hi ha fixat una mica, haurà pogut adonar-se, per exemple, que l'autor ha de posseir un gran control per tal de veure fins a quin punt és possible una col·laboració eficaç entre les seves possibilitats creadores i la seva ambició artística. Perquè en «El neguit de les ombres» aquest problema s'hi presenta d'una manera agudíssima. Tota l'obra té un to transcendental, tant d'intenció com de forma. Jo no diré pas que En Lluelles no sigui capaç d'investir dignament temes d'aquesta envergadura, però el que sí puc afirmar és que aquesta opinió favorable no me l'ha suggerida precisament el seu darrer drama.

En començar aquesta crònica hem parlat de modernitat. Més avall, hem parlat de transcendentalisme, al meu entendre, els dos conceptes que han fet extraviar l'autor.

De moment, es pot afirmar que el sentit i la intenció d'aquest drama no tenen res de moderns. Responen molt més a les teories i a l'escola de Ibsen i de Maeterlinck que no pas a la sensibilitat d'avui dia. Això, naturalment, no pot constituir cap càrrec per a l'autor, però sí ho diem és tan sols perquè ens sembla que En Lluelles es proposava tota una altra cosa. No creiem que la gran il·lusió de la gent del Teatre Selecte sigui precisament de presentar obres d'influència ibseniana. A Catalunya, aquest buit ja el va omplir el seu temps, deien, l'Ignasi Iglésies.

Quant al transcendentalisme, seria pueril que ara diguéssim que es pot fer teatre moderníssim sense cap mena de preocupació transcendental. Això ja ho sap tothom, està clar, però tampoc se'n negarà la impressió de conjunt que ofereixen les tres estrenes que fins ara ens ha ofert l'Associació de Teatre Selecte donen dret a fer sospitar tot el contrari.

«El neguit de les ombres» és una obra de massa pretensions perquè ens puguem dedicar a elogiar-ne els encerts parcials — la manera de lligar algunes escenes, trossos de diàleg —, per cert molts. Seria un pessegolleig crític, gairebé grotesc. Aquesta mena d'obres, quan triomfen, ho fan totalment amb un gran estrèpit, però no se salven mai pels petits detalls. Ara, quan no agraden, el fet agafa unes proporcions semblants, però a la inversa.

Soratosament, en Lluelles és un xicot de molt talent, que té un gran sentit del teatre i que pot donar a la nostra escena molt bones comèdies. Aquesta és la nostra opinió sinceríssima, i si la fem constar aquí, no és pas per a endolcir els anteriors conceptes, potser una mica massa durs, sinó per a, fer una pública declaració d'admiraçió i de simpatia, que d'ailleurs, la té sempre merecuda el nostre excellent amic. — J. M. P.

UNA ACLARACIÓ

L'amic Passarell té interès a fer constar que en el seu article pintoresc sobre la infància de la senyoreta Aurea de Sarra no tenia ni remotament cap intenció de molestar-la. Si la senyoreta Aurea de Sarra, en lloc d'acudir a les autoritats, s'hagués dirigit a l'autor de l'article, amb el qual té prou amistat, fent observar que la nota era massa caricaturesca i podia ésser mal interpretada, estem segurs que el nostre amic Passarell hauria accedit immediatament al desig de la senyoreta Aurea de Sarra.

GLÒRIES PASSADES

Pepe Marquès i la seva Perla Antillana

Sembla talment com si la gent de Catalunya l'hagi oblidat, com si els empresaris l'hagin eliminat de tota mena d'espectacles, com si teatres i cafès concerts s'hagin posat d'acord per postergar-lo. De lluny estant pot semblar que Pepe Marquès és un home molt vell, massa vell per aspirar a l'escenari d'un teatre de quarta categoria i àdhuc per formar part d'una combinació de «varietés» en un cinema de capital de partit. Però no es així. Pepe Marquès només té 56 anys. Està potser sí, una mica envellit,

PEPE MARQUES

però aquest envelliment és degut, gairebé exclusivament, a les crisis econòmiques que ha hagut de travessar i, sobretot, a les catàstrofes morals que el drama de la seva família l'ha obligat a suportar. En pocs anys Pepe Marquès, que fou sempre un pare de família exemplar, veié morir la seva dona i els seus tres fills, un de quinze anys, un altre de dinou i un altre de vint-i-cinc.

Ningú no ens podrà negar que Pepe Marquès, l'artista de varietés que ha representat amb més gràcia el tipus de «pagès» català, ha gaudit, durant uns quants anys, d'una gran popularitat.

El gènere de Pepe Marquès, però, està caducat. Els gustos del públic han evolucionat, el teatre també. El music-hall ha donat una punyalada definitiva als vells espectacles de «varietés» més o menys variades, i els «canaris» de cafè-concert han estat eliminats de l'escenari pels quadros llampanats de les revistes modernes.

Ja feia anys que no sentia a parlar de Pepe Marquès.

La darrera vegada que el vaig veure fou al Paral·lel, ara deu fer sis o set anys, fent de «vedette» d'una revista dolenta que s'aguantà una temporada al barri... Jo no sé si d'aquelles enormitats escèniques encara se'n solen fer avui, però em fa l'efecte que el públic d'ara no les admiria.

I bé. Jo que he estat una colla d'anys fora del meu país m'havia demanat en alguna ocasió: «Què es deu haver fet de Pepe Marquès?» Durant l'anyada que he passat a Barcelona en contacte directe amb la vida pública de la ciutat llegint diaris locals i forans, assistint de tard en tard a algun teatre, no havia tingut ocasió de veure enlloc el nom de Pepe Marquès. Un dia, però, vaig anar-me'n a viure als afores de la ciutat, en un barri democràtic situat al nord-est de Barcelona i anomenat el Camp d'En Grassot. Els habitants d'aquest barri, en general, no es poden permetre el luxe d'anar a divertir-se a Barcelona gaire sovint, sobretot a les nits, i els cafeters i taverners de la contrada han resolt el problema de l'espectacle necessari a tota persona humana, organitzant per a tots el dissabtes i diumenges al vespre, unes funcions de varietés a base de cupletistes i duetos més o menys còmics que actuen damunt d'un empostissat rudimentari i mitjançant, naturalment, «un ligero aumento de precio» en les consumacions.

Aquest número ha estat passat per la censura

Una nit, passant pel davant del «Bar Jardín», que és una taverna subterrània del carrer de la Indústria, vaig llegir els següents programes.

«Oy: De but sensacional del duetto cómico-serio

Los Aristón
Con Lolita Villalba
la creadora del cuplet sentimental
Los Querfanillos

Rica presentación, clara audición, etc.
No dejen de ver a los Aristón.»

Al mateix indret, havia llegit també el següent programa:

«Oy, Pepe Marquès y la Perla Antillana.»

Confesso que si el «de but» de Los Aristón m'havia impressionat, car la senyoreta Villalba és una nena de dotze o tretze anys que canta com una cadenera, el nom de Pepe Marquès em causà tot un altre efecte. Vaig entrar-hi il·lusionat, amb el desig de veure'l, de parlar-hi, d'aplaudir-lo a guisa de desgrecue per haver col·laborat, com a element del poble que abans l'havia aplaudit com a un còmic popular, a haver-lo de veure, aquella nit, en una taverna del carrer de la Indústria, damunt d'un parell de taules i contemplant com la seva companya venia la lletra d'uns cuplets entre el públic, a deu cèntims peça.

Car cal que digui de seguida que el més desolador de l'espectacle no eren ni els programes, ni l'empostissat, ni àdhuc el fet que la Perla Antillana, que encara posseïx una veu que moltes cançonetistes de music-hall voldrien per elles, vengués el text del cuplet *Adiós muchachos...*, paròdia grotesca de Pepe Marquès, a deu cèntims peça, sinó que el més desolador era precisament el públic. Un públic poc atent, poc culte, que parlava, fumava i jugava al dòmino, un públic que, en la seva gran majoria, es queixava indelicadament de no entendre Pepe Marquès perquè aquest parlava el català o desgraciava el castellà. Això ens recorda aquell famós incident del Circ Barcelonès entre Pepe Marquès i uns del públic que volien que el «Nandú» que feia el badoc a Barcelona parlés en «cristiàno», a la qual cosa no va accedir Pepe Marquès.

Després de la mitja nit, quan el públic començà a desfilir i els dos artistes hagueren acabat la feina, vàrem parlar llargament amb Pepe Marquès tot fent la cervesa, mentre la Perla Antillana arranjava en una maleta de minyona que va a servir o de mossos que torna de soldat, les espadanyes del «Nandú», la barretina, el jaquet del «senyor Ramon que enganya les criades» i l'admirable vestit de gauchó que serveix a Pepe Marquès per a fer la paròdia d'aquella cançó argentina titulada *Adiós muchachos...* que me voy a Barcelona, que allí es la tierra d'hacer forrola.

El vàrem felicitar perquè vàrem riure una estona, perquè, ben al contrari del que pensava aquell amic meu que va dir-me que el tipus de «pagès de fora» ja no té actualitat, Pepe Marquès venint de Llofriu, d'Arbeca o de Viladecavalls, ens va fer riure de debò, sobretot ara que l'Exposició recentment inaugurada li dona peu a una pila d'anècdotes divertides.

— Quants anys fa que trebal·leu en el teatre? — vàrem preguntar a Pepe Marquès.

Tot exiguent-se la cara de la mica de carbó amb què, sumàriament, s'havia maquillat, Pepe Marquès ens diu:

— Vaig començar fa trenta set anys. Era el 92 i aleshores treballava en la companyia de D. Francisco Mora, amb En Santpere, Morano, etc. El nostre teatre era l'Esquerra de l'Eixample, i després fou el Centre Còmic-Líric. La meua obra predilecta era *El Marqués de Pimentón*. Havíem treballat molt en el que en aquell temps era La Serpentina i que avui és La Bohemia. Les obres de més sortida d'aquella època eren *La leyenda del monje*, *El Kikiriquí*, etc.

— Però, com fou i quan que vàreu crear el tipus de «pagès» en el sentit còmic de la paraula?

— Això fou l'any 98. La crisi teatral em va decidir a fer de «canari de cafè concert» al cafè d'Ambos Mundos, avui hotel del mateix nom. Més tard, el 1908, vaig anar al Doré. Des d'aleshores vaig dedicar-me amb més continuïtat a monologues recitant, sobretot, els monòlegs que m'escrivia En Lluís Millà. Vaig crear el tipus de pagès, interpretant *En Nofre Llonsa*, d'En Millà...

— Com és que ara...?

— No me'n parlaré. Ja sabeu que va haver-hi una època que no hi havia festa ni festeta que no se'm reclamés. Ara, no sé per quina causa, se m'ha arreconat. Em defenso fora de Barcelona, en festes majors i colònies estiuenques. A l'hivern la feina escasseja i ens hem de refiar dels pocs o molts guanys de l'estiu...

— Heu treballat moltes vegades al Circ Barcelonès, veritat?

— Els empresaris i sobre tot els agents tenen simpaties i preferències. Es veu que a mi m'han condemnat no a «canari de cafè», sinó a cadenera de taverna. Què hi voleu fer! Si fos pessimista ho veuria tot de color fumat i tindria la trista impressió que de l'arbre caigut tothom en fa llenya. Però jo no em canso de lluitar ni de fer el «pagès» encara que sigui anant pels masos i treballant al davant de l'era.

El cafeter de «El Jardín» anava col·locant les cadires al damunt de les taules i ja només quedava la nostra. De passada ens va mirar de reüll d'una manera francament poc amable. La Perla Antillana havia acabat d'arranjar les maletes i el mestre de piano estava a punt de marxar.

— Pepe — li digué — perdrem el darrer tramvia... i el Paral·lel és lluny.

I Pepe Marquès, amb un accent de tristesa que ens commogué, va contestar:

— Sí, realment... el Paral·lel és lluny...

DOMÈNEC DE BELLMUNT

Little Esther al Teatre Còmic

El teatre d'En Sugranyes ha re-engegat per uns dies la samfainada per a turistes de cinquè ordre, que és la revista *She-She*. Soratosament per al públic, aquesta represa no ha tingut altre objecte que el de cercar un programa, un pretext per a exhibir Little Esther, aquesta criatura negra tan famosa actualment en el món del music-hall i que començà la seva carrera artística en el cinema. Era la *Farina* de la cèlebre *pandilla*.

Little Esther, una noieta que deu tenir uns deu o onze anys, és també una gran artista. Creiem equivocat de barrejar el seu

LITTLE ESTHER

nom amb el de Josefina Baker, amb la qual l'única cosa que hi té de comú és el color. Perquè mentre la Baker no va tenir res més que la gran sort de caure a París en el moment oportú, la qual cosa li va permetre de treure un gran profit del seu color i del seu joc d'actituds, la petita Esther és una sensibilitat en acció. A estones se la veu com si diguéssim en una posició escèptica a propòsit de l'art que, sembla, està encarregada de defensar. En els seus moviments i les seves cançons hi ha un aire lleuger de mofa dirigit contra el que ella balla o canta. Hom diria que té els seus dubtes que no existeixi un mitjà més segur i més perfecte per donar valor a un espectacle.

Little Esther ha comprès això, que no calia pendre's gaire seriosament la dansa de music-hall, i és en la mesura on aquesta posició apareix intencionada que la dansa de music-hall es mostra completament i es deixa examinar.

Little Esther presenta un escollit repertori de crits, de contorsions i de passos que permeten de reconstruir totes les varietats de danses que hem vist després de la importació del *step*. El seu candor i la seva figureta, la seva innocència i les seves disposicions naturals, encomanen a aquesta caricatura sintètica i conscienciosa la nota de tendresa que la converteix en un instant perfecte de fantasia.

El cas d'aquesta noieta posa novament damunt la taula el tan discutit afer de la precocitat. Nosaltres som dels que creiem que les criatures estan molt millor al llit que no pas fent comèdia en un escenari. Little Esther, no obstant, mereix un tracte a part.

L'èxit del seu treball no prové precisament d'aquell sentit de maternalisme difús que hi ha entre el públic i que fa trobar bones totes les ingènues cabrioles dels infants artistes perquè, pobrets, *són tan bufons*! Little Esther interpreta les seves danses i les seves cançons, posant-hi quelcom més que aquella perfecció sinistra de les lliçons ben apreses. Aquesta negreta posseïx un instint admirable del seu art: darrera la seva agilitat, la seva murrieta, hi veiem una flama viva d'esperit que supera i dignifica tota l'anècdota banal del seu treball. Little Esther té, com hem dit, deu o onze anys; doncs bé: suposant que en tingués vint-i-cinc, la seva qualitat artística fóra tant meritòria com ho és ara. I aquest és un elogi que rarament es pot fer dels infants prodigis.

CODORNIU

LA MUSICA

LA INTERPRETACIÓ

La interpretació musical recau sobre l'element rítmic, i sobre l'articulat i la dinàmica que, en certa manera, en són conseqüència.

El compositor fixa sobre el paper en signes d'una exactitud absoluta, els elements fonamentals de la música: les idees melòdiques (millor: el *melos* pur), i harmòniques. Aquests elements essencials, els únics específicament musicals, no admeten interpretació; han d'executar-se tal com estan escrits, i són representats per l'escriptura musical, corresponent exacta i perfectament a la concepció de l'autor. No admeten la més lleugera i petita variació. Per tant, la personalitat de l'interpretador, no tan sols no és, respecte ells, necessària, sinó que seria perjudicial. L'execució mecànica bastaria.

Però l'element rítmic — si bé no purament musical, per quan el trobem en les altres arts, fins en les que no són arts del temps, o sigui, en les plàstiques, malgrat que el ritme sembla propi del temps — no té representació precisa i exacta, com el *melos* i l'*acord*, i admet, per tant, una variació d'àmbit bastant ampla, i que depèn de circumstàncies diverses. Si no és possible, al compositor, indicar, en signes d'escriptura musical, o en paraules, la veritable i única idea rítmica, amb estricta precisió, deu ésser perquè aquesta única expressió no deu existir. És necessari, doncs, un intèrpret que tingui el do de saber escollir, de poder triar en virtut d'una facultat artística especial, com una inspiració, la fórmula més justa, més sensible i més adequada a determinades circumstàncies (que moltes vegades depenen de l'ambient, de l'auditori, o de l'estat emocional de l'intèrpret) d'entre les infinites versions possibles contingudes en la fórmula escrita per l'autor.

El ritme és essencial a la música — encara que, com hem dit, no sigui específicament musical — perquè és el nexa que reuneix els sons purs i les seves abstractes combinacions; és el pla i l'organització, distribució i proporció de les cèl·lules vives de la música; i va construint els membres, les frases, els períodes, les obres, de l'art imaterial.

Per causa de l'elasticitat rítmica, la música necessita la interpretació personal; i és curiós de remarcar que la part purament musical: *melos* i *harmonia*, exigeix execució exacta i mecànica; i que la part menys musical: el *ritme*, necessita interpretació variable i viva.

Els executants són molts; però són pocs els que tenen el do exigint per una interpretació sensible de les obres. És necessari, doncs, ensenyar als que per natural no tenen la inspiració interpretativa, les regles que conduïxen a imitar-la el millor possible.

Les lleis del fraseig s'han deduit de l'estudi i l'anàlisi de les interpretacions dels grans artistes. Aquestes lleis són molt poc conegudes dels nostres executants, i dels mestres i professors del nostre país. Als alumnes de conservatoris i d'acadèmies se'ls haurien d'ensenyar amb la major atenció les regles d'una bona interpretació de la música, i aquesta seria l'únic mitjà de fer comprendre als deixebles el veritable sentit de la música, per mitjà del fraseig conscient i sensible alhora, i no oïrem, com quasi sempre ara, les obres executades sense estil, d'una manera dura i sense comprensió.

Els mestres, un cop hagin ells estudiat i comprès la tècnica del fraseig, l'han d'ensenyar als deixebles dedicant-hi tot el temps i l'esforç que demanen als alumnes per fer-los aprendre i dominar les dificultats extraordinàries, però absolutament inútils, del solfeig mecànic; abandonant per complet la incomprendible rutina de l'estudi del sistema de claus arcaïcs, cansat i inservible, que avui dia no serveix absolutament per res, només qge per avorir als estudiants i marejar-los. Ens diran, potser, que tantes antigalles troades, com les claus de do, i de fa en 3.ª i de sol en 1.ª, serveixen per al transport; però és que el transport és un procediment completament abandonat perquè no és artístic; una obra no es pot transportar sense perdre mil qualitats; i a més, no hi ha avui, mai cap necessitat de transportar una obra musical, ni ho permet el respecte que mereix una obra bona.

Menys claus, menys compàs, menys «solfeu de les solfeos»; més fraseig, més comprensió, més art.

JAUME PAHISSA

RAMON BES & C.^a

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES

CASINO SAN SEBASTIAN

BARCELONA - PLATJA

Restaurant a la carta i menú - Tes de moda
Sopars a l'americana - Sortida dels teatres

El rei del jazz

Sam Wooding i els seus Chocolat Kiddies

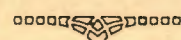
actuaran tots els dies en els tes i sortida dels teatres

MIRADOR DEL MEDITERRANI. TEMPERATURA ÚNICA A BARCELONA

Vda. de Josep Ribas

MOBLES I DECORACIÓ

CASA FUNDADA L'ANY 1850

Consell de Cent, 327 i 329. Telèfon 14657.-BARCELONA

CINEMA I DISCOS

ELS SONS EN EL CINEMA

Esperem pacientment el film sonor, per pronunciar-nos amb coneixement de causa. Ara com ara no sabem què pensar d'una cosa que encara no coneixem i, convençuts com estem que opinar a priori, en aquest terreny de l'estètica, acostuma a ésser una aventura arriscada, ens abstenim de jutjar, que és l'única manera d'evitar l'error.

De totes maneres, és impossible mentrestant no pensar, preveure i arribar a certes conclusions de caràcter general.

A nosaltres els sons no ens interessaven perquè la seva adjunció al film aproximaria aquest a la realitat. Aquest problema de la realitat en el sentit banal de semblança no té res a veure amb el problema artístic. El fet que una locomotora desfilés en silenci davant nostre, és una cosa que mai no ens ha xocat. No trobem a mancar res a la visió, perquè es basta com a tal i no pretén provocar una sensació, sinó una idea, i l'art per ésser sensible en tant que transmissible és en el fons cosa estrictament intel·lectual.

Els sons en el cinema han de provocar una idea en el sentit més ample del mot. Dit d'altra manera, la seva presència allí deu justificar-se. No volem, ni ens interessa sentir tots els sons que una màquina pugui registrar, sinó solament aquells que signifiquin quelcom de dramàtic. L'art procedeix per eliminació. En eliminar els volums, colors i sons, el cinema fa tasca artística, es llença a un treball d'interpretació, a base de signes que el constitueixen com a art.

Acceptem en principi el cinema sonor, però no podem concebre que signifiqui un progrés damunt el cinema exclusivament visual, que justament amb l'eliminació d'un màxim de sensacions s'aproxima millor a la puresa d'un art perfecte entre tots: la música.

El que passarà és que alguns temes seran més propis al cinema sonor i rebran un millor tractament amb la nova invenció mecànica.

Vegeu si no un exemple de film sonor. En el film *Les tristeses de Satanas* hi ha una escena en la qual una noia, des d'una finestra un xic alta damunt del carrer, crida un jove que es disposa a pujar en un auto. És una escena dramàtica; ella ha de dir-li quelcom de molt interessant i ell no sent els crits. El motiu? El soroll del motor. Griffith es troba aquí amb un problema que gosàrem dir quasi insoluble. Creiem que les imatges per si soles són capaces de molt, i fins i tot un home genial amb elles podria segurament arribar a un resultat equivalent a una sensació de soroll. Pondowkin conta que per a traduir una formidable explosió tot ho va fer menys filmar una explosió, que, desprovista de l'estrèpit que l'acompanya, no assolia el resultat que ell buscava. Però en el cas present, Griffith, per indicar-nos la seva idea, no trobà millor que mostrar-nos en primer pla el motor panteixant i mig velat pel fum que se'n desprèn; indicacions que ens diuen el seu funcionament.

Com que en l'exemple citat el so juga un paper de primer ordre en el procés dramàtic, sembla que l'adjunció del so tindria aquí una valor incontestable. Com dèiem abans, aquí el so tindria una justificació, perquè la seva inclusió seria en una fórmula de bellesa i d'emoció. Silenciosa, l'escena no té el patètic que cal suposar-li ni resulta clara, puix que estem convençuts que una bona part del públic no comprengué la indicació que el director oferia, per massa somera.

El cinema visual, al costat d'aquesta nova modalitat, no pot sinó millorar-se, degut a un treball de purificació que segurament tindrà lloc, en abandonar aquells assumptes no pròpiament visuals que troben avui en el cinema una realització no gens satisfactòria.

J. PALAU

André Maurois diu...

«En alguns casos la imatge és un mitjà d'expressió superior als mots.»

A. Maurois es refereix expressament a les obres d'ambient rural; afegeix: «Quan el vocabulari d'un ésser és diferent del nostre, la seva aparença física i els seus moviments ens ensenyen més sobre la seva psicologia del que ho farien els mots», i ens diu tot el plaer que ha trobat en el film rus *El llagarret del pecat*.

«Crec que l'obra d'art no consisteix pas en els materials emprats; per exemple, els mots en el film *La dama misteriosa*? Conrad Nagel és en aquest film el partner de la il·lustre actriu sueca.

UNA ESCOLA DE CINEMA

Els actors

En el nostre article anterior hem dit que el cinema americà fou concebut com a indústria. Una indústria va de cara a l'èxit. Una indústria que explota un espectacle destinat al major nombre possible de persones cerca, naturalment, d'afalagar els gustos

Una escena del «Faust»

d'aquestes persones. El Hollywood de les «stars», dels «divos», és això. El nivell artístic que s'hi respira el coneix tothom que hagi llegit el que en diuen tots els que ho han visitat amb interès. Lars Hanson, l'artista suec que hem admirat en *La dona marcada* i *El vent*, i que n'ha hagut de marxar, ens en diria alguna cosa. Allí es tracta de trobar «algú» que agradi i d'anar-li repetint sempre el mateix paper. Ja fa anys que van succeir-se els «duos» a base del mateix tema. El públic no se'n cansa. Hollywood tampoc.

Quin contrast forma aquest criteri amb el de Murnau quan aconsella als directores d'escena que cerquin llurs intèrprets fora dels actors professionals! Com han evitat, en general, els alemanys, la tirania del «divo» o de la «star». Wagner va fer estrenar el *Tristany* pel matrimoni Schnorr von Carolsfeld, i els directores russos d'avui busquen pels seus films gent del carrer.

Penseu en Conrad Veidt, en Werner Krauss, en Emil Jannings, en Bernard

CAMILLA HORN

Gotzke, en Fritz Kortner, en Paul Richer, en Margarida Schoen, en Brigitte Helm, en Camilla Horn, i no sabreu si admirar més llurs expressions o llur exactitud a jugar llur paper i res més que llur paper. La deliciosa Margarida del *Faust* i la Maria de *Metròpolis*, Camilla Horn i Brigitte Helm, són l'una i l'altra creacions completes de F. W. Murnau i de Fritz Lang. Cadascuna, dintre un conjunt d'una cohesió admirable, és un element essencial, però res més que

un element del film. Aquest no és pas fet per a elles, sinó elles, al contrari, són fetes per al film. Paul Richter, a França o Amèrica, hauria estat l'illustre galant Paul Richter. Mai no hauria estat, però, el Siegfried sublim que va fer-ne Fritz Lang.

Compareu, si us plau, les actuacions de George O'Brien abans de conèixer Murnau

amb el que va realitzar amb l'ensenyament d'aquest director com a protagonista d'*Albada*, i penseu que a Margarida Schoen, a Hollywood, li serà molt difícil d'esdevenir una segona Pola Negri... Però les «stars» passen. El que no passa és la Krimilda que aquesta actriu va jugar sota la direcció de Fritz Lang. En un mot, els artistes alemanys de cinema no són mai «vedettes», sinó actors, i aquest és l'elogi màxim que podem fer-los.

«Albada»

Ignorem el futur del cinema, però és evident que per a crear obra artística ha de determinar d'una manera ben categòrica el camp dintre el qual podrà prosperar, mesurar-ne l'extensió i fixar-ne exactament els límits. El primer que cal, doncs, és demanar-se: quina mena d'assumptes ha de tractar?

No sabem que ningú hagi contestat això d'una manera prou satisfactòria. Si examinem, però, les millors realitzacions d'aquest art, veurem que són aquelles que s'han cenyit a un assumpte purament humà que, en tenir un conflicte d'ordre emocional, pugui ésser expressat fidelment pel gest prescindint dels diàlegs, explicacions i digressions, per ben fetes que estiguin, a què obliguen els altres assumptes per a ésser compresos quan són duts a la pantalla.

Es a això al que ens referim en un article anterior quan, en assenyalar la causa de la unitat del cinema alemany, dèiem que havia dut el drama a l'interior, a l'ànima dels personatges, que és on interessa. I assenyàvem, com a conseqüències lògiques d'aquest punt de partida — que és l'únic que pugui dir-se artístic quan es tracta de drama o acció — el cinema de composició i la subordinació dels actors, de què ja hem parlat.

Aquesta tendència, latent gairebé sempre en el cinema alemany, admirablement realitzada en escenes senceres de moltes pel·lícules, ha estat premeditadament duta a una envejable perfecció en *Albada* de Murnau, la primera part de la qual no dubtem a presentar com a pel·lícula modelica del que ha d'ésser el cinema. L'extraordinària sobrietat dels elements; la netedat amb què, des del primer moment, es presenta el conflicte; el caràcter purament humà d'aquest; la densa lentitud feixuga de tragèdia amb què es desenrotlla en l'ànim dels protagonistes i als ulls de l'espectador; l'atmosfera d'angoixa que tan bé tradueixen els decorats; i la llum, i la muda eloqüència dels actors, fan d'aquesta primera part, tota treballada en profunditat, el més intens i més perfecte fragment de cinema que s'ha filmat fins ara.

Es aquest camí, pel qual només podran avançar els directores realment dotats, el que ha d'anar seguint el cinema, afinant i intensificant cada vegada més la pura melodia del gest dintre d'un marc sensible que tot-hora vagi matisant amb justesa la marxa anímica de l'obra. I és per aquest camí on voldríem trobar, decididament i per sempre, homes com Murnau, Dupont, Paul Leni, Karl Grüne, Lupin Pick, Pabst, etc., que en recollir els ensenyaments d'una tècnica ja posada a punt pels Griffith, de Mille, etc., etcètera, han fet entrar el cinema, d'una manera inoblidable, en el terreny de l'art.

JOAN ALAVEDRA

Veu's MIRADOR del 18 de juny i de l'11 de juliol.

Ja ho sabeu...

— que Fred Niblo ha dirigit a Greta Garbo en el film *La dama misteriosa*? Conrad Nagel és en aquest film el partner de la il·lustre actriu sueca.

— que F. Niblo ha fet també *Somni d'Amor*, que veurem la pròxima temporada?

— que Greta Garbo segurament vindrà a Barcelona?

— que Marion Davies i Norma Shearer han acceptat la invitació de venir a veure l'Exposició?

— que Ramon Navarro ha fet el seu debut al Teatre de l'Òpera de Berlín, cantant algunes de les obres del repertori italià?

REPRESES

Citem en primer terme: *El príncep estudiant*. L'adaptació cinematogràfica de la popular obra teatral ens ha procurat ara una obra mestra. Sentit de la bellesa fotogràfica, ponderació i bon gust, qualitats aquestes que emplen la magnífica cinta de Lubitsch. Amb Norma Shearer i R. Novarro no es pot pas fer una cosa intensa, almenys fins ara així estem justificats a pensar-ho. Tendresa és l'element preponderant en aquesta història visualitzada pel genial director germànic. Magnífics fossos encadenats al començ de la cinta realitzada tota ella amb finíssima ironia.

Dos amants és la darrera cinta que la famosa parella Vilma Banky i Ronald Colman realitzaren junts. Els destins que governen el firmament de Hollywood, han dissociat aquesta famosa i ja secular constel·lació, i ara cada un d'aquests famosos artistes treballa com a «star» separatament.

Dos amants és una realització de Fred Niblo, qui és d'entre els directores, un dels més desconcertants. Capaç d'un refinament com el que campia en una obra com *Margarida Gautier*, no repara tampoc a signar centenars de metres de cinta completament insubstancials. *Dos amants* és una cinta discreta, amb una fotografia sempre excel·lent, però avorrida com quasi tots els films històrics. Sentim una adversió envers aquestes cintes d'època. El vestuari hi és refractari a la fotografia i calen masses rètols d'una historicitat dubtosa per aclarir-nos la intriga. Vilma Banky, sensacionalment bella.

Resurrecció és un bon film d'E. Carewe. No es pot dir aquí el que tan justament podem dir d'*Anna Karenina*, on Tolstoi no es veu per enlloc; l'esperit de l'obra tolstoià traspua un xic en aquest film. Hi ha emoció i sinceritat a estones. Llàstima d'haver encomanat el rol principal a un inepte com és Rod la Roque. En canvi, Dolors del Río conveç. La història, vista amb habilitat, atenent-se sempre a l'important, i eliminant digressions inútils.

Monsieur Beaucaire és potser el millor film de Rudolf Valentino. Almenys en aquesta transcripció d'una bastant coneguda no-

BEBE DANIELS

vella anglesa, l'actor italià trobà un dels rols més adaptats al seu temperament. Bebe Daniels, magnífica i intel·ligent, d'aquella intel·ligència que sap adaptar-se amb singular justesa als papers més diversos, el mateix la comèdia esportiva que el drama històric.

No calen comentaris al bon programa còmic que ha presentat el Coliseum. Massa coses s'han escrit sobre *El Circ* perquè sigui oportú d'insistir-hi aquí. Per nosaltres, magnífic sense restriccions, no hi hem sabut veure gens aquesta decadència que alguns elements avançats hi han volgut veure. Sí, Chaplin poeta, però un poeta que no espallia pas l'actor incomparable que és ell.

L'estudiant novell és una de les bones pel·lícules d'Harold. No pas totes ho són. Vol fer riure, sense cap intenció, lluny ara de la poesia, i ho assolix a bastament. Bons xistos genuïnament cinematogràfics.

La represa de *Metròpolis* és sempre recomanable. Alguns dels defectes que hom acostuma a atribuir a la raça teutònica, són aquí presents, però l'obra resta un esforç gegantesc, sense parió en els annals cinematogràfics. Deixant de banda la realització, que a desgrat d'alguns detalls puerils, és magistral, l'assumpte en si no és tan menyspreable com alguns han volgut significar, opinió que és comprensible si es té en compte la malíssima impressió que els rètols del senyor Linares Rivas contribueixen a donar de la versió espanyola del film. Hi ha en l'assumpte algunes idees grans i esplèndides, com recordava suara J. Romans en un curt escrit sobre aquesta obra.

L'Angel del carrer és un erro lamentable. Hi ha color i ambient, fotografia treballada amb matisos sorprenents, moments grans en el treball de Janet Gaynor, però l'assumpte és massa dolent. Els límits de la nostra benevolença són rebassats, amb l'agreuja de repetir massa *El setè cel*. Esperem que Frank Borraze sabrà aviat rehabilitar-se d'aquesta feblesa.

M. MARIBEL

DISCOS

L'AMPLADA DEL DISC

Certament, a despit de totes les perfeccions assolides per la música mecànica, el disc encara té una servitud, de la qual ha de procurar redimir-se. Ens referim a la limitació actual del disc, que no pot contenir íntegrament obres de mitjana duració, sense interrupció i aquest interval, encara que l'editor cuiti a col·locar-lo en el lloc que menys nosa faci, sempre en fa. Obligar el que escolta a interrompre l'audició encara que sigui per breus moments per a donar tomb al disc o per a substituir-lo, és un mal greu, que cal evitar perquè treu unitat a l'obra. Gairebé totes les interrupcions resulten actualment en les repeses de temes en altre to o amb variacions i en obligar l'auditor a una espera entre una i l'altra, li treu tot l'efecte que vol haver-li donat l'autor. Això encara no és res comparat amb el que passa altres vegades, que s'interromp sobtadament una melodia, en el qual cas el valor que té la placa com arxiu de l'obra, resulta migrat.

Amb una amplada de quaranta a quaranta cinc centímetres i disminuint una mica el moviment de rotació, podria aconseguir-se la impressió total d'un temps d'una simfonia i l'audició íntegra d'una obertura.

Els inconvenients que semblen oposar-se a la fabricació d'aqueixos discos, que diríem gegants, semblen tots d'ordre material i no aguanten un lleuger anàlisi: s'ha dit que amb un disc d'aquesta ampada l'agulla no resistiria, que la màquina de la majoria dels portàtils no és suficient, que la seva amplada excessiva els faria poc pràctics. Bé, d'agulles actualment se'n troben en el mercat que aguanten dos discos. El mecanisme d'un aparell de mitjana qualitat és suficient avui per a donar moviment fins a dos discos i quant a l'embalum d'una placa de quaranta cinc centímetres no resulta excessiu comparant amb els actuals de trenta, que només s'exemplen de menys de cinc centímetres per banda comptant amb una reducció de l'etiqueta.

També s'argumenta que aquesta amplada no seria suficient per certes obres: poemes simfònics, fragments teatrals, etc., però prou es faria podent encabir tot un temps d'una simfonia. El poema simfònic no té prou unitat per a no poder resistir una lleugera interrupció.

Ultimament, la raó de més ferça que donen els editors contra la major amplada del disc, és una raó comercial, i és que el preu de l'edició comportaria un preu de venda força excessiu. Creiem, en canvi, que la major amplada el faria més econòmic, puix que se suposa més factible una edició de la *Novena Simfonia* en vuit discos que en setze; a més a més, encara que un disc així seria de més preu, el valor total de l'obra resultaria més econòmic, i no creiem que hi hagi que se li acudi adquirir un fragment d'una obertura o un temps d'una simfonia.

Aquest disc gegant no resultaria cap novetat, puix que fa vint anys se'n fabricaven; en aquella època heroieta del gramòfon rodaven discos de quaranta i fins de cinquanta centímetres, i això sense les perfeccions assolides per les màquines modernes.

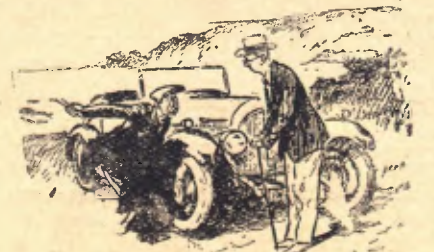
En fi, per a suprimir les interrupcions, cal anar a amplificar el disc i no creiem que s'hagi de buscar la continuïtat amb aparells de doble plat, com ha volgut fer-se, ja que això, a més d'augmentar considerablement el valor de l'aparell, no aconsegueix una continuïtat prou eficient que no distingeixi el canvi de mecanisme.

J. G.

— Aquell cavall que em vau vendre, se m'ha mort.
— Si que és estrany. No m'ho havia fet mai mentre el vaig tenir.

(The Humorist.)

— Heu rebutat?
— No; vull treure la cambra, inflar-la i llençar-la com a salvavides a un amic que s'està ofegant allà baix.

(Passing Show.)

Joies i pel·lícules
L. LOCA
Rambla del Centre 33.
Passatge Bacarai, 2.

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà
Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

DE LES ARTS

Oleguer Junyent o la felicitat

II i darrer. — Fadrinatge i maduresa

Als vint-i-tres anys Junyent deixa el taller Soler i Rovirosa i se'n va a París, recomanat pel seu mestre. Entra a treballar al taller de l'aleshores primer escenògraf parisenc Carpezat, alhora que freqüentava de nits l'Acadèmia Julien. Quan Carpezat aconseguí algun dels seus triomfs, *L'Illustration* reproduïa les decoracions tan aplaudides, i era Junyent qui feia el dibuix d'aquestes decoracions que havia d'ésser reproduït a la celebrada publicació francesa.

El taller de Carpezat es trobava al barri de la Villette, vivint d'apatxes. Una vegada Junyent pogué presenciar l'assassinat d'un burgès que s'havia aventurat massa tard de la nit. Junyent, que havia tingut taller particular des de molt de jove, a París n'havia un, junt amb Xavier Gosé, entre els 121 que formaven rusc en un immoble de Montparnasse. De vegades els 200 estadants, artistes en major part estrangers, convenien d'anar a fer visita col·lectiva als artistes de Montmartre, i, encara que no s'escaigués el temps de Carnestoltes, es disfressaven tots ells, assaltaven un òmnibus de Montmartre i així compareixien a la Butte. El Carnestoltes perseguia Junyent arreu on anava. Carnestoltes i alegria o felicitat, tot és u. No cal dir si freqüentaven els famosos balls dels *Quat'z arts*. Junyent fou encarregat un cop de decorar la llotja de l'Acadèmia Julien. Conta que una vegada assaltà aquest ball una comparsa de sàtirs, nus de pell a pell, i s'emportaren les parelles de tots els balladors, bo i xiulant i ganyotejant com veritables salvatges de l'època prehistòrica.

A París Junyent es freqüentà amb Picasso, que aleshores començava a guanyar-se la vida; amb Canals, Nonell, Junyer, Gosé, Pichot, Jaume Brosa, Isern, Manyac, qui encara no s'havia convertit, posava d'anarquista, i decantava els companys cap a aquestes idees salvadores. També freqüentà Josep Dalmau; o, més ben dit, Josep Dalmau freqüentava els altres, perquè de tota aquesta colla d'artistes sense am ni en Dalmau era el més desprovist d'ambdues coses. Hom es partia el pa i els diners amb Dalmau, de bon grat, perquè aquest home sempre ha estat grat a tothom. Dalmau pagava amb més afecte i amb cançons populars catalanes, les quals cantava tan malament que per a abreuçar-les Junyent simulava l'adormiment.

— Junyent!... que dorms? — preguntava Dalmau. I Junyent feia l'orni i no responia. Aleshores, de puntetes, Dalmau se n'anava a l'habitació contigua a fer dormir Xavier Gosé.

També Junyent freqüentà Demetri Galanis i alguns altres grecs, entre els quals l'exemplar més curiós era Dragumis, fill del ministre de S. M. Jordi, rei dels Hèl·lens. A desgrat de tan magnífica ascendència, el pintor Dragumis no tenia mai cinc cèntims, sinó quan arribava a vendre algun dibuix al setmanari *Le Rire*. En tals ocasions buscava en monedra petita el preu d'aquell dibuix, i en arribar al taller-habitació escampava a grapat els francs i calderilla per terra, per desdota els mobles. Així es prometia felices descobertes de diner en arribar l'hora negra de no tenir ni un pa a la post.

Per un no-res hom organitzava festes i xefis: adés en anar col·lectivament a Montmartre, adés en venir els montmartins a tornar la visita, adés a honor de la Bella Otero, o d'una fornera, o amb motiu d'una votació a les Cambres que no interessava a ningú. En eixir d'aquests xefis hom se n'anava sota l'estelada, el cap ple de vi, tot brucelant *La Internacional*. Una nit el pintor Canals caminava de quatre grapes bo i cercant la lluna, i per res del món no es volia posar dret.

Seria vers 1902 quan féu el viatge d'Itàlia, tota la Itàlia, de cap a peus, junt amb l'escultor rus Skilter. En arribar a Venècia es troba amb un telegrama del president del Cercle del Liceu, el senyor Milà i Pi, el de la popular pedregada, que li demanava de pendre part a un concurs d'escenografia wagneriana. Ja em tengué el nostre artista tornant a París i a Barcelona, posant-se a la tasca i guanyant el concurs, el qual li proporcionava 4.000 pessetes netes i un viatge a Bayreuth. Aquest viatge li revela les belleses d'Alemanya, i, en tornar a Barcelona, l'obsecció d'Alemanya és tan gran que decideix pendre les 4.000 pessetes del concurs en una llarga exploració artística d'aquella terra. Aquesta exploració la fa en companyia del rus Skilter. Ambdós fan a peu els castells del Rin. Junyent fa la ruta de la tetralogia wagneriana i s'atipa de pintar paisatges i arquitectures.

Retorn a Barcelona i consagració del nostre escenògraf amb les decoracions que li encarrega el teatre del Liceu, i en conseqüència els altres teatres. També aviat aconseguí fama de gran decorador. L'art de decorador el porta al món dels antiquaris, i d'aquí a la recerca d'antiguitats pel seu propi compte. — Quantes i quan belles temp-

tacions per aquest camí! — La mort dels pares li posa a mà una petita herència. Amb això i els seus guanys, que aviat augmenten respectablement, l'home comença a col·leccionar. Avui, les seves nombroses col·leccions formarien un esplèndid museu d'arts aplicades: és indescriptible la riquesa d'antiguitats que posseeix a hores d'ara Oleguer Junyent. Posseeix molt, molt rar, molt escollit. Si Barcelona pogués retenir aquests tresors! La col·lecció més completa és la de cofrets i caixetes. No n'hi deu haver de millor ni d'igual en tot el món. Aquest gust i aquestes facilitats a col·leccionar han permès a Junyent de reunir d'altra banda una tan copiosa i diversa quantitat de material pertinent a les arts decoratives, que de segur que entre els catalans és l'artista decorador més documentat, i fora de Catalunya poc n'hi hauran de tan ben proveïts.

Ja en temps del taller Soler Rovirosa, Junyent tenia llogat, junt amb el seu condeixable, el pintor Pey, un quart pis arranjat per a taller que en el carrer de Bonavista havia ocupat abans Antoni Fabrès. Davant d'aquest taller una caseta d'un sol pis era l'obsessió dalerosa de Junyent: aquella caseta si que hauria fet un taller espertant. Qui la pogués posseir! — Un dia li caigué fàcilment a les mans. La seva propietària, una novícia de Vallonzella, se'n volia desfer i no sabia com. Fou immediatament després de la setmana tràgica quan Junyent pogué anar a regatejar el preu d'adquisició d'aquella finca a través de la reixa del locutori del provisional convent de Vallonzella que ocupaven aquelles monges foragitades del convent incendiari. Encara Junyent tingué la xeripa d'entrar en possessió de les pedres esculpides del vell convent gòtic, cedides a canvi de les imatges santes que, procedents d'antics enmarcaments valuosos, el nostre pintor tenia reservades pel drapaire.

Junyent pujà d'un pis més la casa adquirida, que és la que porta el número 22 del sudit carrer de Bonavista, hi establí el seu domicili, les seves col·leccions i el seu esbaldador taller de pintor i de decorador. Hereu de la torre del carrer de Mulet, a Sant Gervasi, hi establí un gran taller d'escenografia. Després, en 1910, junt amb el comerciant M. Reolons, fa la volta al món i torna a Barcelona amb el transatlàntic *Lusitania*, de tràgica fi. Entre els anys 1912-13 fa el viatge d'Àustria, Hongria, Suïssa i Anglaterra. Torna a Barcelona havent enriquit copiosament la seva cartera documental, i en 1919 es finca a Deyà (Mallorca). En 1920 augmenta la seva col·lecció de cases amb la d'Esplugues, la qual adquireix així que la desembrassa el ceramista Francesc Quer.

Entre la seva copiosa producció escenogràfica, Oleguer Junyent només recorda la de les obres següents: *Vaizell Fantasma*, *Tannhäuser*, *Walkiria*; el temple, el bosc i el diorama rotllant de *Parsifal*; el segon acte d'*Els Mestres Cantaires*; el jardí de Margarida, per al *Faust*; el teatre grec, de *Thais*; *Ivan el Terrible* i *Louise*, obres totes elles posades al teatre del Liceu. En altres teatres: *La Santa Espina*, *La Presó de Lleida*, *El Comte d'Arnaou*, *Filemon i Baucis*, *Ton i Guida*, *Indibil i Mandoni*, *Gala Plàcidia*, *Marouf*, *savetier du Caire*. Per al teatre de Martínez Sierra: *El Reino de Dios* i *Navidad*. La primera obra escenogràfica fou *L'arbre de la menta* per un drama d'Adrià Gual.

Oleguer Junyent treballa de gust, i per tant amb molta consciència. L'escenografia la prepara amb bocets i teatrins molt elaborats, ço que, a desgrat de la gran facilitat que té a dibuixar i pintar, encareix el seu treball. D'altra banda, la miserable escenografia sobre paper, l'escenografia simbolista, tan fàcil i per tant acaparada pels aficionats, ha rebutat de tal manera els preus que Junyent no pot decentment competir. Per afegida la informalitat de molts empresaris li ha fet perdre molt diners. Així es dona el cas que hom no li pagui o li pagui malament les decoracions alhora que hom li pren dels dits i a bon preu els bocets i estudis pintats a l'oli, a l'aquarella o bé a la guaix per aquestes mateixes decoracions. Aquesta paradoxal situació i la seva preferent vocació per a la pintura de cavallet l'han decidit a abandonar l'escenografia per a dedicar-se a la pintura a l'oli. I això és greu, perquè si bé en la pintura de cavallet, que practica fugada i viva, Junyent excel·leix, en l'escenografia no té rival. Són pocs els nostres escenògrafs que actualment se li puguin comparar: cap no el supera. Cap no posseeix com ell el do d'apropiar-se de l'esperit de l'obra, de sintetitzar-ne plàsticament la idea literària amb un sentiment prou poètic per a poder afirmar que serveix a l'autor de l'obra dramàtica com un bon col·laborador. L'escenificació del *Marouf* dintre el concepte escenogràfic que imposà Gordon Graig, fou un triomf, fou un encís.

Els catalans hauríem de fer públiques pregàries i penitències per aconseguir de la divina misericòrdia que Oleguer Junyent (o La Felicitat) no abandoni l'escenografia. Altrament la nostra escenografia riscarà, sense aquest estímul de devenir una cosa infel·lic.

Preguem perquè almenys Oleguer Junyent pugui intervenir en cent altres exposicions de Montjuïc i lluir-s'hi com ara que tan belles coses hi ha fet, hi ha fet fer i ha suggerit. Ell i Miquel Utrillo són mereixedors d'una font lluminosa emplaçada en aquell lloc, una font monumental que commemori eternament llur gesta de pau i tranquil·litat, com la flama del record commemora sota l'Arc de Triomf de l'Etoile la gesta dels herois de la guerra.

JOAN SACS

Vermut a Manolo Hugué

Divendres de la setmana passada, el Ford de l'escultor Viladomat va aturar-se davant del Hotel Colom. Descendiren l'eminent escultor Manolo Hugué, la seva senyora, El Dr. Estilias i, naturalment, En Viladomat.

Uns quants amics i admiradors de l'admirable Manolo esperaven a la terrassa per dedicar-li un sincer homenatge en forma de vermut (el qual — potser degut a la calor — va transformar-se en taronjada) per celebrar el curs favorable de la seva llarga malaltia.

— Aquest Viladomat — deia Manolo — corre massa. Això de marcar tants cents quilòmetres a l'hora, no m'agrada. Quan l'auto va poc a poc, us fa fer un discret moviment de balandreig, el qual us dona una gran dignitat, per això em plau anar amb tartana; però quan s'entusiasma, a cada sot de la carretera heu de correspondre amb un saltiró d'una incomoditat alarmant.

— Tampoc m'entusiasmen els aeroplans. Moltes perturbacions atmosfèriques, qui sap si (com deia algú) són degudes a aquests aparells.

— Escolteu, Manolo, si ja podeu caminar, per què porteu, encara, les croses?

— Veureu; acostumat a sentir-me lamentacions de «pobre home!», potser ho trobaria a faltar, i la veritat, m'agrada que m'ho diguin.

— Per cert, que el primer dia que vaig caminar per les meves pròpies forces ho ensenyava a tothom que venia a veure'm i després vaig quedar tan rebentat com si hagués anat d'aquí a Montserrat a peu.

— Ara treballa molt, i n'estic sorprès de tanta laboriositat.

Transcriure una conversa amb Manolo és començar un llibre, i de llibre d'aquesta mena ja hi ha el de Josep Pla, i encara que no hi fos, jo no tindria la pretensió de... etcètera, etc.

Durant el vermut, anaren arribant els assidus concurrents de la penya Plandiura, els quals ingressaren, de tot cor, a l'homenatge. Entre uns i altres, la reunió feia goig, no pas en quant a nombre, sinó per la qualitat dels assistents, entre els quals cal assenyalar, d'una manera especial, una nodrida assistència d'escultors joves, prova evident de l'estima que la persona i l'obra de Manolo gaudeix entre els del mateix ofici. Aquesta estima és igualment considerada per tots els artistes intel·ligents i pel públic estèticament educat; però, amb tot i la admirable consistència de l'obra de Manolo — una de les més valuoses que pot presentar l'escultura catalana actual — FINS ARA, no podem admirar-la en els jardins de l'Exposició. (Mentrestant pertot arreu, surten cavalls daurats i angelets inflats.)

No voldria acabar sense, abans, fer constar el nostre agraïment al Dr. Estilias — el metge dels artistes com ja se l'anomena — pel bon resultat del tractament, del qual esperem, en un temps gens llunyà — la total curació de l'eminent escultor Manolo Hugué.

M. G.

L'EXPOSICIÓ DEL "REIAL CÍRCOL ARTÍSTIC"

La idea de destinar una sala d'exposicions permanents, no cal dir, és encertada. Els actuals dirigents del Reial Círcol Artístic, sota la presidència del pintor Alexandre Cardunets, tenen el bon propòsit d'accentuar, en la vida de la Societat, el predomini de les activitats artístiques per damunt de les superflues manifestacions, les quals han estat, massa temps, les característiques més ostensibles del Círcol. Organitzar un lluit ball de carnaval, un *dancing* a la terrassa, una

per cent que justifiquin llur acceptació. I això no està bé. No està bé que en una inauguració d'una sala pública d'un círcol especialitzat en qüestions artístiques, s'exhibeixin un reduït nombre d'obres vertaderament interessants al costat d'un repertori abundant de tota mena de pintura insulsa; perquè, aleshores, ultra la ineficàcia de l'acció educativa d'aquestes exposicions, en pot resultar un desmereixement del prestigi del Círcol. Perquè això no passi, només cal que els actuals dirigents d'aquesta societat prescindeixin de llur amable benignitat entre els seus consocs.

He anotat que en aquesta exposició hi havien obres interessants; en efecte: el bodegó de Feliu Elias no és solament interessant, sinó una mostra convincent de la depuració alada amb què Elias realitza la seva concepció pictòrica. La directriu d'aquesta concepció assenyala el camí d'un totalisme pictòric d'afinitats holanditzans. Pintura, per tant, de gran ambició i per això mateix, de comprensibles defalliments al costat d'afinades percepcions de la matèria, excel·lents plasmades.

El paisatge de Jaume Mercadé porta dignament la seva signatura, que és com dir: un paisatge d'una notable sensibilitat expressada amb justa fermesa.

Si hagués de comentar, una per una, totes les obres exhibides, potser no tindria prou espai i, per altra banda, ho considero innecessari.

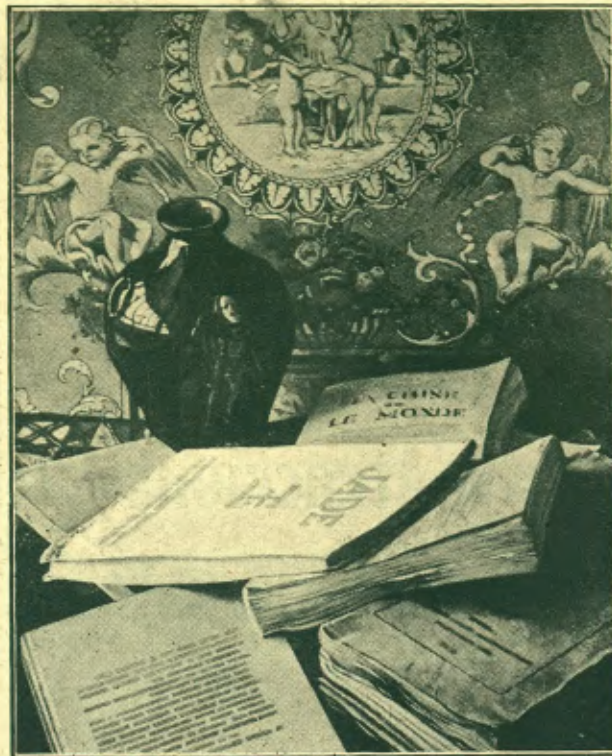
Els pintors que — a la meua manera de veure — han presentat teles d'un interès més o menys important són — a part del citats — el següents: Alexandre Cardunets, Ernest Santasusagna, Ramon Laporta, Manuel Corrales, Enric C. Cènac, Josep Puigdemòles, Eliseu Meifrén, Josep Comellas, Antoni de Ferrater, Pau Sabaté i Francesc Llop.

Entre la resta, hi ha alguna que altra mostra de discreció apagada i un seguit de poc soltes enceses.

L'escultor Jaume Duran presenta un retrat, en guix, de notable semblança, i el senyor Honorí Garcia una figura, en la qual una preconcebuda i gratuïta rugositat en la superfície fa desmereixen les bones qualitats insinuades per l'artista, al qual goso advertir que actualment ja hem passat tota mena de patines amb propòsits vulgarment genials.

Esperem, amb vertader interès, la pròxima exposició anunciada, la qual serà destinada a projectes arquitectònics. Les exhibicions d'aquesta mena són cada dia més convenients; agraïm, doncs, totes aquestes iniciatives del Círcol Artístic.

MÀRIUS GIFREDA

FELIU ELIAS. — Bodegó.

sala de billar, etc., són coses que (a part de la ruleta d'altres temps) estan molt bé i fins convenients per a la prosperitat material del Círcol, però, també, cal pensar amb les altres coses, i això vol dir que a més a més de les dues hores de model, els premis anuals i altres possibles activitats artístiques, hi ha la responsabilitat estètica davant la missió orientadora que ha de tenir tot círcol anomenat artístic.

Per això, si bé és de lloar el propòsit de celebrar exposicions que efectuin el contacte dels artistes amb el públic, és de doldre l'excessiva tolerància en l'admissió de les obres d'aquesta primera exposició. Si el Reial Círcol Artístic vol obtenir la jerarquia que li pertoca, ha de demostrar un criteri en la valoració de les obres d'art, puix pel sol fet d'ésser soci del Círcol no hauria de justificar l'admissió de qualsevol tela pintada en una exposició patrocinada per l'esmentada societat.

De la cinquantena d'expositors sols, potser (i amb àmplia tolerància) hi ha un vint

La casa Tal posarà un servei de cotxes de morts automòbils.

(Le Canard enchaîné.)

Voldria posar un vidre nou i no sé com treure el vell.
— Mulla el màstic amb petroli i cala-hi foc.
— Això desfà el màstic?
— No... però trenca el vidre.

(Gringoire.)

ABANDONADA

— Demà farà vuit dies que em va dir que se n'anava a donar una volta...
— Potser és la Volta de França...

(Gringoire.)

Jaume I, 11 — Telèfon 11655

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa

Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de . . . 18 a 115

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Cada dia, fins a les nou de la nit, el públic podrà visitar les instal·lacions industrials dels Palaus de Comunicacions i Transports, Electricitat i Força Motriu, Art Modern, Alfons XIII, Reina Victòria Eugènia, Vestit, Agricultura, Alimentació, Meridional, Missions i Indústries Químiques.

La secció de l'Art Antic del PALAU NACIONAL estarà oberta igualment al públic cada dia, de deu a una del matí i de quatre a set de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

Palau Nacional

ENTRADA AL MATÍ GRATIS
ENTRADA A LA TARDA 0'50 PTES.

Gran Parc d'Atraccions Poble Espanyol

Roserar - Miramar - Poble Oriental
Font del Gat

SECCIO JAPONESA AL PALAU ALFONS XIII
VENDA D'ARTICLES JAPONESOS

PREUS

Entrada al recinte de l'Exposició 2 ptes.
Entrada de cotxes al recinte 4 »

Les entrades al recinte de l'Exposició sofreixen un augment d'un cinc per cent per impost de «Protecció a la Infància».

Palau Nacional

Dissabte, 20 i diumenge, 21, Grans Concerts per

L'HARMONIE DES ETABLISSEMENTS REUNIS DE VIENNE
(FRANÇA)

85 instrumentals, dirigits per Mr. Gaston BILLET

Palau de Projeccions

Molt aviat, els famosos

BALLS RUSSOS

Subscriuiu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.
de _____ de 19_____
Signatura _____

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis
àtica (mal de pedra), Bronquitis paren-
quimatosos, Nefritis crònica, es curarà
radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, v. SALMERÓN. 133

Demaneu
"BABY-LAX"
El millor
Laxant-Purgant

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telef.: "CARBUROS"

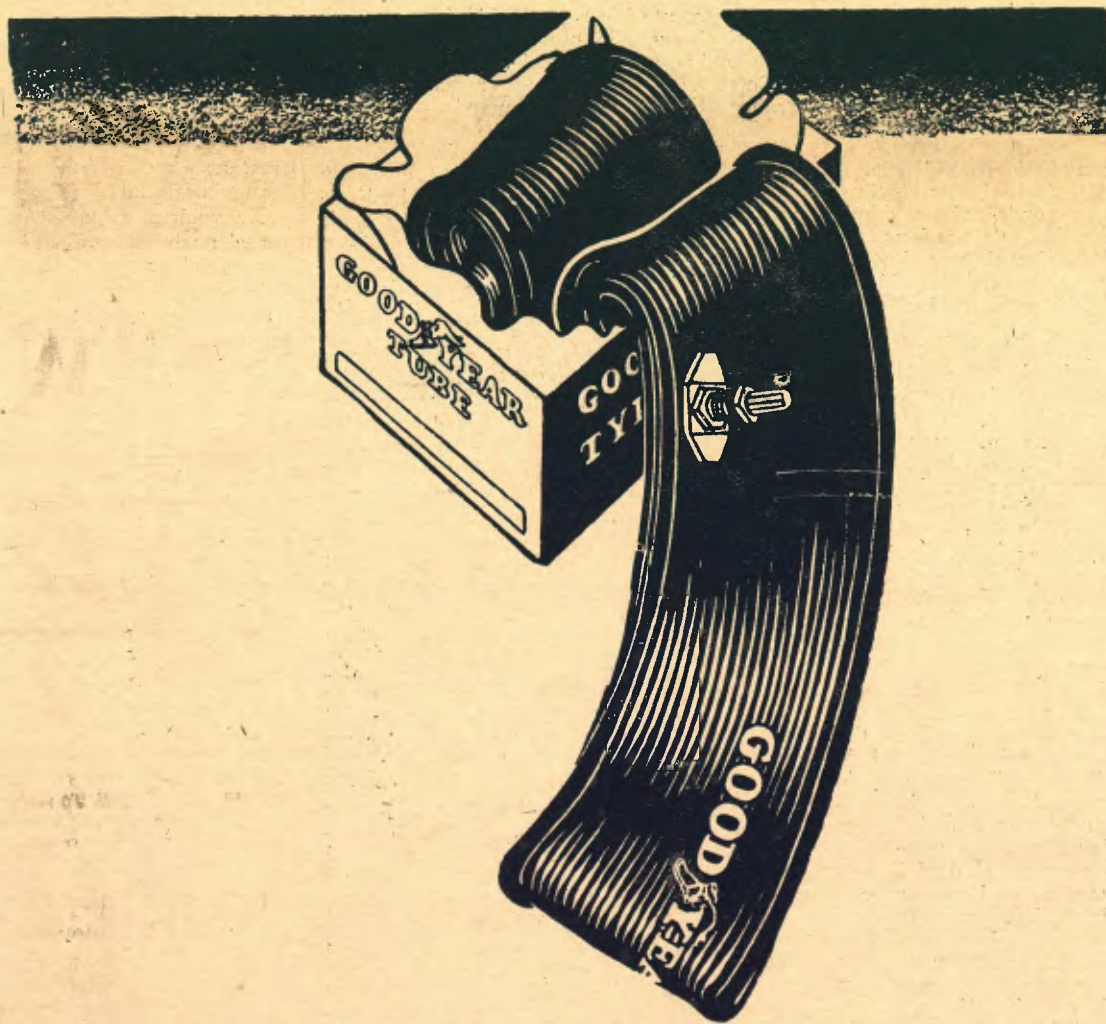
Mallorca, 234
BARCELONA

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Cor-
cubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques
a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques
a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i
FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas
seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de
laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS,
MANOMETRES materials d'aportació per la
SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

A mejor cámara Más largo recorrido

ESTA es la estación del año en que
más cuidado debe ponerse en la
selección de las cámaras de los neu-
máticos. El calor al actuar sobre la
goma de mala calidad hace que el aire
se filtre a través de los poros y la cá-

mara pierda presión. Renueve la cá-
mara de sus neumáticos. Consérvelos
hinchados a presión. La comodidad
de la marcha aumentará, como tam-
bién el número de kilómetros que
el neumático correrá sin accidentes.

GOODYEAR

Son más los que corren sobre neumáticos Goodyear, que sobre los de cualquier otra marca
¡Mundialmente preferidos!

URALLITA